

JAARVERSLAG 2016

Deel 1: Bestuursverslag

Gerrit Rietveld Academie

Amsterdam, 12 juni 2017

Inhoudsopgave

1.	PROFIEL GERRIT RIETVELD ACADEMIE.....	5
	ORGANISATIE EN GOVERNANCE	5
	KENGETALLEN	8
2.	STRATEGISCH BELEID	9
2.1	MISSIE, VISIE EN DOELSTELLINGEN VAN HET ONDERWIJS	9
2.2	TERUGBLIK OP 2016.....	11
2.3	AFRONDING PRESTATIEAFSPRAKEN	16
3.	ONDERWIJS	17
3.1	ONDERWIJSAANBOD.....	17
3.2.	KENNISONTWIKKELING EN ONDERZOEK	21
3.3	ONDERWIJSRENDEMENT BACHELOROPLEIDINGEN.....	30
3.4	ONDERWIJSRENDEMENT MASTEROPLEIDINGEN.....	35
3.5	KWALITEITSZORG	37
3.6	SAMENWERKINGSVERBANDEN EN UITWISSELINGEN.....	39
3.7	ONDERWIJS AAN PERSONEELSLEDEN	42
3.8	WET- EN REGELGEVING	42
3.9	MEDEZEGGENSCHAPSRAAD	45
4.	STUDENTEN	47
4.1	STUDENTENAANTALLEN.....	48
4.2	ONTWIKKELINGEN IN AANTALLEN AFGESTUDEERDEN EN BELEID	48
4.3	WERVING EN OPVANG VAN STUDENTEN	48
4.4	BINDEND STUDIEADVIES	51
4.5	TOELATING EN SELECTIE	52
4.6	BUITENLANDSE STUDENTEN, VREEMDELINGENWET.....	54
5.	PERSONEEL.....	56
5.1	PERSONEELSBELEID.....	56
5.3	ARBEIDSSOMSTANDIGHEDEN	59
5.4	ARBEIDSVOORWAARDEN	60
6.	MATERIËLE VOORZIENINGEN EN MILIEUZORG.....	62
6.1	HUISVESTING	62
6.3	WERKPLAATSEN	64
6.4	MILIEUZORG, ENERGIE EN VEILIGHEID.....	64
BIJLAGEN.....		67
BIJLAGE 1	OVERZICHT LANDEN VAN HERKOMST BUITENLANDSE STUDENTEN BACHELOR- EN MASTEROPLEIDINGEN	68
BIJLAGE 2	LECTORAAT	72
BIJLAGE 3	ACTIVITEITEN EN PROJECTEN MASTEROPLEIDINGEN.....	80
BIJLAGE 4	LEDEN MEDEZEGGENSCHAPSRAAD	85

Gegevens Gerrit Rietveld Academie

Stichting Gerrit Rietveld Academie
Fred. Roeskestraat 96
1076 ED AMSTERDAM
tel: 020 5711600
fax: 020 5711654

www.gerritrietveldacademie.nl

BRIN-nummer: 02BY
Bevoegd gezagnummer: 29615

Leeswijzer

Het jaarverslag 2016 van de Gerrit Rietveld Academie is opgemaakt conform de richtlijnen voor de jaarverslaggeving van het Hoger en Wetenschappelijk Onderwijs van het Ministerie van OCW.

Opzet jaarverslag

Het jaarverslag bestaat uit twee delen: In deel 1 ligt de nadruk op het gevoerde beleid en wordt vooruitgekeken naar de belangrijkste beleidsonderwerpen voor de komende jaren. Tevens zijn de belangrijkste kengetallen opgenomen. In deel 2 zijn naast de jaarrekening gegevens opgenomen met betrekking tot de financiële positie per ultimo boekjaar en wordt verslag gedaan van het gevoerde financiële beleid.

1. Profiel Gerrit Rietveld Academie

De Gerrit Rietveld Academie is een zelfstandige Hogeschool voor Beeldende Kunst en Vormgeving met bekostigde bachelor- en masteropleidingen en staat bekend om de individuele benadering van studenten en de kwaliteit van de uitstroom. De masteropleidingen worden verzorgd onder de naam Sandberg Instituut. Aan de bacheloropleiding Beeldende Kunst en Vormgeving studeerden per 1 oktober 2016 in 12 afstudeerrichtingen 688 studenten, in 2015 waren dat 678 studenten. Aan de masteropleidingen Autonome Beeldende Kunst, Vrije Vormgeving, Grafisch Ontwerp en Interieur Architectuur studeerden per 1 oktober 2016 163 studenten, in 2015 waren dat 158 studenten.

De Rietveld Academie is een internationale hogeschool. Circa 66% van de studenten (bachelor: 65,4%, masters: 68,1%), met 56 nationaliteiten, komt uit het buitenland. De Rietveld Academie is er trots op dat al deze mensen ongeacht hun geloof, huidskleur of seksuele geaardheid, vreedzaam naast elkaar onderzoek doen naar hun persoonlijke mogelijkheden en creativiteit.

Organisatie en Governance

De Gerrit Rietveld Academie is een stichting. Het College van Bestuur geeft leiding aan de hogeschool en draagt de eindverantwoordelijkheid. Het College van Bestuur bestaat sinds november 2015 uit drie leden. Een van de leden treedt op als voorzitter en heeft tevens de portefeuille bedrijfsvoering, de andere leden hebben respectievelijk de portefeuille bacheloronderwijs en masteronderwijs. Het College van Bestuur wordt terzijde gestaan door een secretaris.

De Raad van Toezicht is belast met het toezicht op het College van Bestuur.

De onderwijsorganisatie bestaat uit afdelingen die geleid worden door hoofddocenten (bacheloropleiding) en afdelingshoofden (masteropleidingen). Het onderwijs wordt ondersteund door een groot aantal werkplaatsen. Taken die het gehele terrein van het onderwijs bestrijken zijn centraal ondergebracht in een aantal stafafdelingen zoals het Bureau Onderwijs, de afdeling Financiën, de afdeling Studentenzaken en ICT, de afdeling Personeelszaken, de afdeling Huisvesting en facilitair beheer en het Bestuurssecretariaat.

De inspraak van personeel en studenten vindt plaats via de Medezeggenschapsraad met vertegenwoordigers uit alle geledingen van de school. Externe stakeholders worden onder meer door middel van een Werkveldadviesraad betrokken bij de academie.

Het College van Bestuur bestond op 31 december 2016 uit:
Mevrouw G.A. van Eenennaam (voorzitter)
De heer J.H. Bey (lid, portefeuillehouder masteronderwijs)
De heer B.S.H. Zegers (lid, portefeuillehouder bacheloronderwijs)

Toepassing Branchecode Governance

Als HBO-instelling onderschrijft de Gerrit Rietveld Academie de branchecode Governance HBO. De academie voldoet aan de (publicatie)verplichtingen uit de code.

De Gerrit Rietveld Academie beschikt niet over een separaat reglement voor de Raad van Toezicht. Het functioneren van de RvT wordt geregeld in de statuten van de Stichting Gerrit Rietveld Academie. Deze zijn gepubliceerd op de website.

Rapportage met betrekking tot notitie Helderheid bekostiging Hoger Onderwijs

Thema 1: Uitbesteding

In het verslagjaar 2016 zijn er door de Gerrit Rietveld Academie geen onderwijstaken uitbesteed.

Thema 2: Investeren van publieke middelen in private activiteiten

Door de Gerrit Rietveld Academie zijn in 2016 geen publieke middelen aangewend voor private activiteiten.

Thema 3: Het verlenen van vrijstellingen

Door de Gerrit Rietveld Academie zijn in 2016 geen vrijstellingen verleend aan studenten waarbij het gevolgde onderwijsprogramma niet voldoet aan de gestelde minimumeisen.

Thema 4: Bekostiging van buitenlandse studenten / studenten in het buitenland

De aandachtspunten in de notitie Helderheid zijn nageleefd. In 2016 zijn geen studenten in de bekostigingstelling opgenomen die niet aan de in dit thema van de notitie Helderheid genoemde voorwaarden voldoen.

Thema 5: Collegegeld niet betaald door de student zelf

Aan alle in dit thema van de notitie Helderheid genoemde voorwaarden is door de Gerrit Rietveld Academie in 2016 voldaan.

Thema 6: Studenten volgen modules van opleidingen

Aan alle in dit thema van de notitie Helderheid genoemde voorwaarden is door de Gerrit Rietveld Academie in 2016 voldaan.

Thema 7: De student volgt een andere opleiding dan waarvoor hij is ingeschreven

Dit is in 2016 bij de Gerrit Rietveld Academie niet aan de orde geweest.

Thema 8: Bekostiging van maatwerk ten behoeve van bedrijven

Dit is in 2016 bij de Gerrit Rietveld Academie niet aan de orde geweest.

Nieuw thema: Aantal voor de bekostiging mee te tellen studenten
Aan alle in dit thema van de notitie Helderheid genoemde voorwaarden is door de Gerrit Rietveld Academie in 2016 voldaan.

Kengetallen

Studentenaantallen per 1 oktober 2016

Studiejaar	Voltijd		Deeltijd		Totaal	
	2016	2015	2016	2015	2016	2015
Afdelingen						
<i>Propedeuse BA Art & Design</i>						
Basisjaar	146	129	47	34	193	163
<i>Hoofdphase BA Art & Design</i>						
Beeldende Kunst	98	107	22	27	120	134
VAV	69	81			69	81
Fotografie	26	26			26	26
Keramiek	20	22			20	22
Glasvormgeving	8	10			8	10
Beeld en Taal	21	19			21	19
Arch. Vormgeving & interieur	29	31			29	31
Design lab	31	34			31	34
Edelsmeden	19	13			19	13
Grafisch ontwerpen	81	69			81	69
Mode	28	36			28	36
Textiele vormgeving	29	24			29	24
Dogtime Instabiele Media			14	16	14	16
Totaal hoofdphase Bachelor	459	472	36	43	495	515
<i>Masters</i>						
Autonome Kunst	73	75			73	75
Vrije Vormgeving	42	40			42	40
Ontwerpen	25	22			25	22
Interieurarchitectuur	23	21			23	21
Totaal Sandberg	163	158			163	158
<i>Cursussen</i>						
Oriëntatiejaar					85	89
Vooropleiding					63	59
Totaal Cursisten					148	148
Totaal BA	605	601	83	77	688	678
Totaal MA	163	158			163	158
Totaal HBO	768	759	83	77	851	836
Totaal cursisten					148	148
Totaal HBO en cursisten Gerrit Rietveld Academie					999	984

2. Strategisch Beleid

2.1 Missie, visie en doelstellingen van het onderwijs

De Gerrit Rietveld Academie wil talentvolle jonge mensen zo opleiden dat zij zelfstandig een beroepspraktijk in de Beeldende Kunst of Vormgeving kunnen creëren. Eenmaal werkzaam moeten zij op eigen kracht hun kunstproductie gaande kunnen houden en tot artistieke inspirators van hun vakgebied kunnen uitgroeien.

Het onderwijs aan de Gerrit Rietveld Academie kenmerkt zich door de volgende uitgangspunten:

- De Gerrit Rietveld Academie staat voor vrijheid, betrokkenheid, openheid en eigenzinnigheid bij studenten en docenten;
- De Gerrit Rietveld Academie kiest voor onderzoek, experiment en auteurschap;
- De Gerrit Rietveld Academie staat voor de optimale ontplooiing van het individu, die in vrijheid en met respect voor ieder lid van de academiëgemeenschap zijn eigen toekomst kan bepalen.

De masteropleidingen vormen een verdieping van kennis, inzicht en vakmanschap aan de hand van gericht onderwijs en onderzoek. Tevens stimuleert het Sandberg Instituut de vertaling van het talent en de eigenzinnigheid van de student in een carrière in beeldende kunst of vormgeving.

Het zelfbeeld van de Gerrit Rietveld Academie, en de toekomst die zij voor zichzelf en haar studenten ziet, is nauw gerelateerd aan de uitgesproken opvattingen die ze heeft over kunst en kunstonderwijs. Deze opvattingen kunnen worden samengevat in vijf stellingen:

1. Autonome en toegepaste kunst vormen één wereld

Het is onmogelijk om rigide scheidslijnen te trekken tussen autonome beeldende kunst en toegepaste kunst. Beeldend kunstenaars en ontwerpers putten uit hetzelfde arsenaal aan inspiratiebronnen, gebruiken dezelfde technieken en begeven zich veelvuldig op elkaars terrein. Steeds meer beeldend kunstenaars werken in opdracht en steeds vaker kiezen ontwerpers voor het ontwikkelen van eigen producten. Het meest kenmerkende verschil tussen de disciplines zou gelegen zijn in de gebruiksfunctie van de werken. Vormgeving staat primair in dienst van een praktische functie, terwijl kunstwerken vooral mentale effecten beogen door een beroep te doen op gevoelens, reflectieve vermogens en kennis van de kunst en de wereld. In de praktijk blijkt echter steeds vaker dat ook deze functies elkaar overlappen, wat duidelijk maakt dat het 'denken in twee werelden' de uiterst complexe relatie tussen beeldende kunst en vormgeving tekort doet.

2. De wereld van kunst en vormgeving kent een sterke dynamiek
Kenmerkend voor de beeldende kunst en de vormgeving is dat hun grenzen voortdurend verschuiven. Al onderzoekend raken beeldend kunstenaars en ontwerpers aan de randen van hun vak, dat ze verkennen en doorbreken. Zo ontstaan onophoudelijk nieuwe opvattingen en conventies. In een samenleving die snel verandert, veranderen ook het aanzien en de inhoud van de kunst. De wisselwerking tussen interne grensverleggende krachten en externe invloeden zorgt voor een dynamiek die zich niet eenvoudig laat doorgronden en het moeilijk maakt de beeldende kunst en de vormgeving sluitend te omschrijven. Eén van de weinige dingen waar we zeker van kunnen zijn, is de constante drang naar het nieuwe. In onze opvatting wordt vernieuwing voortgebracht door zelfstandige, kritische en onderzoekende individuen, die eigenzinnig de maatschappij tegemoet treden, met initiatieven komen en werk maken dat zich onderscheidt.¹

3 Onderwijs in de beeldende kunst en vormgeving is relatief autonoom

De dynamiek in de beeldende kunst en vormgeving maakt dat moeilijk te voorspellen is hoe de toekomstige beroepspraktijk van studenten eruit zal zien. Daarom vinden we dat ons onderwijs zich niet al te zeer op de actuele beroepspraktijk moet richten, maar op de vaste waarden daarin. Onveranderlijk is volgens ons de drang naar het experiment, gecombineerd met de vraag naar een uitgesproken conceptueel en beeldend vermogen en de behoefte aan een persoonlijke benadering van het kunstenaarschap waarin rekenschap gegeven wordt van de omringende wereld. Het onderwijs van de Gerrit Rietveld Academie richt zich primair op het ontwikkelen van dit soort kwaliteiten.

4. De vorming tot kunstenaar begint bij het ontwikkelen van een houding

Om met de veranderende beroepspraktijk om te kunnen gaan, moeten kunstenaars gedurende hun studie kennis en vaardigheden opdoen. Nog fundamenteeler vinden wij het dat we de studenten aanzetten tot het ontwikkelen van een houding waarmee ze de wereld open en kritisch tegemoet treden. Openheid en betrokkenheid, een kritische geest en een onderzoekende instelling zijn nodig om in een dynamische wereld overeind te blijven. Dit soort kwaliteiten vormt de basis voor een persoonlijke benadering van het kunstenaarschap. In de kiem zal de gewenste houding al bij een student aanwezig moeten zijn, in het onderwijs kan ze worden gestimuleerd en tot verdere ontwikkeling worden gebracht. Voor de Gerrit Rietveld Academie is de houding de basis voor het functioneren als beeldend kunstenaar en ontwerper en vormt ze het aanknopingspunt voor het verwerven van inzicht en vaardigheden.

---

¹ 'Vernieuwing' is een complex begrip dat ook een andere omgang met het bestaande kan inhouden en het teruggrijpen op het verleden. Het is belangrijk om te beseffen dat wat als nieuw nagestreefd of herkend wordt, niet in al zijn aspecten nieuw hoeft te zijn.

5. *Kunst kan het best onderwezen worden door de individuele kwaliteiten van de student als aangrijpingspunt te kiezen*

De houding die het meest vruchtbaar is voor het kunstenaarschap kan het best in persoonlijk gericht onderwijs tot ontplooiing worden gebracht. Van het individu afhankelijke eigenschappen als betrokkenheid, ontvankelijkheid en een kritische geest laten zich vooral ontwikkelen op basis van persoonlijke aandacht en begeleiding. Typerend voor de Gerrit Rietveld Academie is individueel gericht onderwijs, waarbij we uitgaan van de persoonlijke kwaliteiten en temperamenten van de student. Om die kwaliteiten bewust te stimuleren, confronteren we de studenten met een onderwijsprogramma waarin we ze uitdagen en tot uitspraken verleiden. De Gerrit Rietveld Academie wil geen vrijplaats zijn voor ongebreidelde zelfexpressie, maar een inspirerende onderwijsstructuur bieden die de studenten ertoe aanzet in confrontatie met hun docenten en medestudenten hun beeldende en kritische vermogens te versterken.

2.2 Terugblik op 2016

Sinds november 2015 bestaat het College van Bestuur uit drie leden, in plaats van één lid, te weten: Annelies van Eenennaam (voorzitter/bedrijfsvoering), Ben Zegers (lid/bacheloronderwijs), Jurgen Bey (lid/masteronderwijs). Bestuurlijk is in 2016 aandacht besteed aan de implementatie van dit nieuwe bestuursmodel. Het CvB heeft in 2016 de uitwerking van een nieuw Instellingsplan voor de periode tot 2020 ter hand genomen. Het plan zal in de loop van 2017 worden gepubliceerd.

In 2016 kon worden geconstateerd dat de voornemens uit het Instellingsplan 2012-2016 vrijwel geheel zijn gerealiseerd. Hierover werd, als onderdeel van de prestatieafspraken met het ministerie, in het verslagjaar gerapporteerd.

De Raad van Toezicht heeft in 2016 een grotendeels nieuwe samenstelling gekregen. Twee van de drie leden traden af vanwege het bereiken van het einde van hun benoemingstermijn. Vier nieuwe leden, waaronder de voorzitter, traden in november en december aan. Met deze benoemingen is de governance-structuur van de academie weer volledig ingevuld.

De voornemens om een derde gebouw op het terrein van de academie te realiseren kregen fysiek gestalte. In mei werd gestart met het graven van de bouwput en in de loop van het jaar werd de fundering gerealiseerd. Het nieuwe gebouw zal naar verwachting eind 2017 worden opgeleverd.

In november presenteerde de academie het boek *To be continued*. Een geschiedenis van de Gerrit Rietveld Academie. Deze publicatie, geschreven door kunsthistoricus Jan van Adrichem, geeft een boeiend beeld van de geschiedenis van de academie en zijn oorsprong in het Nederlandse kunstonderwijs vanaf de 19^e eeuw.

In 2016 werden belangrijke stappen gezet naar de samenvoeging van drie masteropleidingen (Beeldende Kunst, Vrije Vormgeving en Grafisch Ontwerp) tot de nieuwe opleiding Beeldende Kunst en Vormgeving. Deze beweging vloeit voort uit het instellingsplan 2012-2016 en de inmiddels gerealiseerde samenvoeging de beide bacheloropleiding. De ontwikkeling van een brede masteropleiding op het gebied van de beeldende kunst en vormgeving vindt inmiddels breed navolging. De conversie naar de nieuwe opleiding werd daarom in samenwerking met andere hogescholen uitgevoerd. Per 1 september 2017 zullen de eerste studenten instromen in de nieuwe opleiding.

In mei vond de derde Rietveld Study Day plaats. Docenten en overige medewerkers gingen tijdens dag het gesprek aan over het thema 'Positioning the academy'. Een thema dat aansluit op een van de belangrijke onderwerpen van de instellingsplan in wording: positionering. Aan de hand van het thema werd stilgestaan bij de mogelijkheden voor de academie om de relatie met haar omgeving te verdiepen.

Publiek

De academie trad in 2016 veelvuldig naar buiten en toonde het werk van studenten aan het grotere publiek. De jaarlijkse eindexamenexposities zijn hier een belangrijk voorbeeld van. Daarnaast verzorgen de afdelingen en opleidingen een groot aantal kleinere presentaties binnen en buiten de academie.

Samenwerking

De Gerrit Rietveld Academie werkt structureel en op ad hoc basis samen met een groot aantal organisaties in binnen- en buitenland. Samenwerking wordt aangegaan met partijen waarmee in gezamenlijkheid het onderwijsaanbod voor de studenten kan worden verrijkt. Denk hierbij aan culturele instellingen als het Cobra Museum, de Brakke Grond of Castrum Peregrini, kennisinstituten als de KNAW, Vrije Universiteit, Hogeschool van Amsterdam en Universiteit van Amsterdam en mediapartners als de Volkskrant, De Groene Amsterdammer, MetropolisM of Kunstbeeld.

In 2016 werd Ariasnl opgericht, een samenwerkingsverband op het gebied van onderzoek van alle Amsterdamse hoger onderwijsinstellingen. Ariasnl richt zich op het versterken van de samenwerking tussen de instellingen in het onderzoek in de geesteswetenschappen en de kunsten, in het bijzonder op het creëren van ruimte voor 3^e cyclus-trajecten in de kunsten.

Bedrijfsvoering

Bedrijfsvoering algemeen

In 2016 hebben er op een aantal sleutelposities in de staforganisatie personele wisselingen plaatsgevonden. Dit begon

met de benoeming van de voormalige directeur Bedrijfsvoering tot voorzitter van het College van Bestuur eind 2015. In februari 2016 is de (brede) werving en selectie voor de daardoor ontstane vacature van Hoofd Bedrijfsvoering afgerond. De functie is aangeboden aan het zittende Hoofd Facilitaire zaken. Daarmee kwam de functie van Hoofd facilitaire zaken vacant. Na zorgvuldige afweging werd geconcludeerd dat er binnen de organisatie voldoende kwaliteit beschikbaar was om ook deze functie intern in te vullen. Deze vacature is middels een assessment gegund aan het voormalige Hoofd Facilitaire Uitvoering. Per 1 mei 2016 zijn beide medewerkers in hun nieuwe rol van hoofd bedrijfsvoering respectievelijk hoofd facilitaire zaken gestart. De functie van Hoofd facilitaire uitvoering is vanaf 1 mei tot aan het einde van 2016 op detacheringsbasis ingevuld. De rol van hoofd ICT is in 2016 door twee, elkaar opvolgende, externen ingevuld op tijdelijke basis. Er is in 2016 gestart met de werving van een hoofd ICT voor de langere termijn.

Personeelszaken

Ook in 2016 is er veel aandacht besteed aan de Wet DBA. Ter voorbereiding op het vervallen van de VAR per 1 mei 2016 en de implementatie van het gebruik van modelovereenkomsten per september 2016, is ingezet op het opstellen van modelovereenkomsten die het best passend zijn bij onze manier van werken met voornamelijk (gast) docenten op factuurbasis. Hierover is steeds intensief overleg geweest met collega (kunst)hogescholen. De handhaving van de wet DBA is inmiddels uitgesteld tot in ieder geval 1 januari 2018.

Het formatiebeleid van de Gerrit Rietveld Academie is in 2016 geëvalueerd. Op basis daarvan is een aangepaste concept beleidsnotitie opgesteld, met daaraan gekoppeld een procesbeschrijving en een formatiebegroting. Te samen vormen deze het formatieplan. Het formatieplan wordt begin 2017 ter besluitvorming voorgelegd aan het CvB en de aanpassingen ten opzicht van het 'oude' beleid worden naar verwachting vanaf medio 2017 geïmplementeerd.

In 2016 is gewerkt aan het vastleggen van de visie en het beleid aangaande de Cao regeling Duurzame Inzetbaarheid. Deze regeling zal per januari 2017 worden toegepast, waarbij de DI rechten opgebouwd in de periode van 1 augustus 2015 tot 1 januari 2017 als spaartegoed worden vastgelegd.

Financiële administratie

Begin 2016 zijn de maatregelen met betrekking tot de werkkostenregeling die in 2015 is ingevoerd, geëvalueerd. De maatregelen bleken afdoende effect te hebben gehad. De uitgaven aan werkkosten in de diverse categorieën zijn binnen de gestelde grenzen gebleven. De organisatie heeft zich breed ingezet voor de benodigde verantwoording. Er hoeven geen aanvullende maatregelen

getroffen te worden, de zakelijke verantwoording van deze kosten zal de komende jaren echter wel punt van aandacht blijven. In het kader van het huisvestingsproject is met name aandacht gegeven aan de investeringen ten behoeve van de nieuwbouw en aan de financiële aspecten van de vervolgaanpassingen aan de bestaande gebouwen. Verder is, in voorbereiding van het vaststellen van het formatiebeleid, de nodige voorbereiding uitgegaan naar het opstellen van de formatiebegroting.

Studentenadministratie

In 2016 heeft de afdeling Studentenzaken naast haar reguliere werkzaamheden een plan van aanpak opgesteld voor vier jaar, waarmee naast een optimalisatieslag vooral een verdere verbetering van de kwaliteit van de dienstverlening wordt beoogd. Het plan van aanpak is goedgekeurd door het CvB in juni 2016. In de tweede helft van 2016 is beleid geschreven, vastgesteld en geïmplementeerd ten aanzien van studentuitwisseling (Exchange) en studentenhuisvesting. Daarnaast is een aanvang gemaakt met het uitwerken van vier projectplannen; Digitale aanmelding, Online beoordelen, Inrichten Osiris studievolsysteem en Automatisering aanvraagprocedure verklaringen. De eerste fase van een meerjarig project dat partiële automatisering van het aanmeldproces tot doel heeft is eind 2016 ingericht en getest en wordt in april 2017 in productie genomen. Alle projecten zullen het komende jaar worden uitgewerkt in samenwerking met de (onderwijs) organisatie en gefaseerd worden geïmplementeerd in 2017 en 2018.

Facilitaire zaken

Naast de eerder genoemde personele wisselingen is door de afdeling Facilitaire zaken veel aandacht besteed aan de operationele processen rondom het huisvestingsproject. Zowel met betrekking tot aanpassingen in de bestaande gebouwen als in voorbereiding op de uitvoering van de nieuwbouw. In het Rietveldgebouw zijn gedurende de zomerperiode de fotografie- en glaswerkplaats verbouwd en is afdelingsruimte van VAV geoptimaliseerd. In het kader van het Arbo beleid en de Risico Inventarisatie en Evaluatie (RIE), is het ontwikkelde aanvullende beleid rondom het werken met gevaarlijke stoffen geïmplementeerd. Ook is het energieverbruik van de academie een aandachtspunt gebleven. Er zijn opnieuw maatregelen genomen om meer energie te besparen. Tevens heeft de academie zich verbonden aan het milieuconvenant 2017-2020 (EEP) om jaarlijks een energierealisatie van minimaal 2% te realiseren.

ICT

In 2016 is er planmatig gewerkt aan de voorbereiding van de migratie naar de nieuwe Microsoft 365 omgeving welke begin mei 2016 heeft plaatsgevonden. In vervolg daarop is er gewerkt aan een voorstel om de huidige ICT afdeling te herstructureren. Dit voorstel is voortgekomen uit een analyse van de ontwikkelingen rondom ICT in de afgelopen jaren. Het voorstel heeft tot doel de

afdeling te transformeren van een beheerorganisatie naar een regieorganisatie. Het technisch beheer van de server- en netwerkomgeving wordt in dit model bij een externe partij neergelegd waardoor de zaken die specifiek zijn voor de academie, zoals gebruikersondersteuning, dichtbij gehouden kunnen worden. Het voorstel is eind 2016 goedgekeurd door het CvB. Ook de MR is actief betrokken geweest bij dit proces. In lijn met dit voorstel is eind 2016 gestart met de voorbereidingen voor de werving van een nieuw hoofd ICT. In de tussenliggende tijd is deze functie ingevuld door diverse externe specialisten, die naast de dagelijkse aansturing van het ICT team, verantwoordelijk waren voor de migratie naar de nieuwe omgeving en het stabiliseren en verbeteren van de kwaliteit van de ICT omgeving van de academie, het in kaart brengen van diverse ICT projecten (Cloud en Office 365) en het uitvoeren van de voorbereidingen voor het uitbesteden van het technisch beheer aan een externe leverancier.

Werkplaatsen

In 2016 zijn de fotografie en glaswerkplaats in het Rietveld gebouw verbouwd met het doel het voorzieningenniveau en de functionaliteit van deze werkplaatsen te verhogen. In diverse werkplaatsen is geïnvesteerd in nieuwe apparatuur, waarmee ontwikkelingen in de disciplines en technieken kunnen worden gevolgd en aan de studenten ruimere mogelijkheden worden geboden. Dit jaar is er wederom veel aandacht geweest voor kennisuitwisseling met collega's, werkzaam in vergelijkbare werkplaatsen in andere kunsthogescholen. Ook intern hebben we in 2016 extra aandacht besteed aan de positie van de werkplaatsen en de onderlinge samenwerking om te komen tot een nog betere ondersteuning van de studenten in het verwezenlijken van hun ideeën.

Huisvestingsproject

In 2011 is gestart met het project om op het eigen kavel van de academie te komen tot een structurele passende oplossing van de huisvesting van de academie. In 2012 heeft er een interne ontwerpteam selectie plaatsgevonden en is er een schetsontwerp gemaakt. Begin 2015 is, na een belangrijke aanpassing van het ontwerp, het Definitief Ontwerp gepresenteerd. Dit ontwerp is uitgewerkt tot een Bestek, op basis waarvan in 2015 de Europese Aanbesteding voor de uitvoering van het bouwproject heeft plaatsgevonden. Daaraan voorafgaand heeft besluitvorming plaatsgevonden door de Raad van Toezicht over het aangaan van een financiering voor het project en over de gunning van het werk.

In de eerste helft van 2016 is in nauwe samenwerking met de architect, de adviseurs en de aannemer gewerkt aan het optimaliseren van het nieuwbouwontwerp. Dit was nodig om het project binnen het gestelde budget te kunnen aanbesteden. Op 19

april 2016 is het contract met betrekking tot de nieuwbouw met aannemer De Nijs en zonen getekend.

In voorbereiding op de bouw, zijn in februari de nutsvoorzieningen aangelegd. In mei is gestart met het inrichten van de bouwplaats en in de zomer zijn de bouwwerkzaamheden aangevangen.

Medio 2014 is een aanvang gemaakt met het verbouwen van de bestaande gebouwen in het licht van het realiseren van de geplande indeling van de gebouwen bij het gereedkomen van de nieuwbouw. In 2015 is hier een vervolg aan gegeven. In de zomer van 2016 is een aantal aanpassingen gerealiseerd in het Rietveld gebouw teneinde het voorzieningenniveau en de functionaliteit van de onderwijs- en werkplaatsruimtes te vergroten.

In 2016 zijn studenten van de afdeling Keramiek uitgenodigd om deel te nemen aan een zogenaamd 'DIY-project' (Do It Yourself) voor de nieuwbouw. Ze maakten ontwerpvoorstellen voor 3-dimensionale wandtegels bij een belangrijke trap in het nieuwe gebouw. De ontwerpen van Ildikó Horváth, Katri Paunu, Ziyet Hidiroglu en Caro de Jonge werden geselecteerd voor verdere uitwerking. Het ontwerp van Caro de Jonge zal uiteindelijk worden gerealiseerd in 2017.

2.3 Afronding prestatieafspraken

De start van de huidige cyclus van prestatieafspraken in het Hoger Onderwijs viel voor de Gerrit Rietveld Academie samen met twee andere majeure ontwikkelingen: de totstandkoming van het landelijke Sectorplan Kunstonderwijs en het gereedkomen van het Instellingsplan 2012-2016 *Old Building/Neue Bildung*. De voornemens uit deze verschillende ontwikkelingen zijn samengebracht in het genoemde instellingsplan dat, aangevuld met de prestatieafspraken op het gebied van Onderwijskwaliteit en Studiesucces, de inzet van de academie was voor de prestatieafspraken met de toenmalige staatssecretaris van Onderwijs. In het jaarverslag over 2015 heeft de academie verantwoording afgelegd over de geleverde prestaties.

Gedurende het verslagjaar is de cyclus afgerond met een advies van de Reviewcommissie Hoger Onderwijs en Onderzoek en daaropvolgend een besluit ten aanzien van de prestatiebekostiging door de minister van OCW. De Reviewcommissie beoordeelde de geleverde prestaties positief en sprak met name waardering uit voor het hoge rendement van de bacheloropleiding, de hoge intensiteit van het onderwijs en goede resultaten zoals behaald bij de accreditatie van de opleidingen.

Op grond van dit positieve advies heeft de minister besloten om ook in 2017 de middelen gemoeid met de prestatiebekostiging (€ 578.556) toe te kennen.

3. Onderwijs

3.1 Onderwijsaanbod

3.1.1 Onderwijsaanbod bacheloropleidingen

De Gerrit Rietveld Academie verzorgt de bacheloropleiding Beeldende Kunst en Vormgeving met twaalf afstudeerrichtingen: Beeldende Kunst, Audiovisueel, Keramiek, Glas, Beeld en Taal, Fotografie, Grafisch Ontwerpen, Modevormgeving, TXT (textiel), designLAB, Architectonische Vormgeving en Edelsmeden. Alvorens te kiezen voor een van de afstudeerrichtingen doorlopen de studenten het algemeen vormende Basisjaar.

Deeltijdopleiding Gerrit Rietveld Academie (DOG-time)

Naast de voltijdopleiding biedt de academie studenten te mogelijkheid om in deeltijd een diploma te verkrijgen. DOGtime, zoals deze opleiding heet, duurt vijf jaar en heeft een tweejarige propedeuse. In de propedeuse maken studenten onder meer kennis met de verschillende aspecten van de vakdisciplines. Na de propedeuse kunnen de studenten de keuze maken voor de deeltijdopleidingen Autonome Beeldende Kunst, Interaction Design/Instabiele media of instromen in de voltijdopleiding.

Afdelingsoverschrijdend aanbod bacheloropleidingen

Studium Generale

Het Studium Generale voorziet in een schoolbreed theorieaanbod. Het programma van het Studium Generale is verplicht voor de studenten van het Basisjaar en die van het 1e en het 2e vakjaar. De Gerrit Rietveld Academie acht het van groot belang dat studenten niet slechts zijdelings met een theoretische vraagstelling in aanraking komen, maar ervaren hoe verdieping van kennis door middel van een gevarieerd aanbod uiteindelijk leidt naar een gefundeerd persoonlijk oordeel.

In april 2016 vond de Studium Generale week plaats, getiteld Bots, Bodies & Beasts. In een zeer intensief programma in samenwerking met de Vlaams cultuurhuis De Brakke Grond konden studenten, docenten en externe bezoekers kennis nemen van een breed scala aan lezingen, workshops en andersoortige presentaties. Opnieuw werd het Studium Generale gecombineerd met het jaarlijkse evenement Rietveld Uncut. In deze opzet komen het bespiegelende en het makende element van de onderwijs samen.

3.1.2 Onderwijsaanbod masteropleidingen

Het masteronderwijs van de Gerrit Rietveld Academie wordt verzorgd door het Sandberg Instituut. Het instituut biedt de volgende opleidingen aan: Fine Arts, Dirty Art Department (Vrije Vormgeving), Think Tank of Visual Strategies (Design), Studio for Immediate Spaces (Interieur Architectuur) en Critical Studies.

Tijdens het verslagjaar zijn, in samenwerking met de overige aanbieders van masteropleidingen op het gebied van beeldende kunst en vormgeving, stappen gezet om te komen tot een verbrede masteropleiding Fine Art & Design. Vanaf het studiejaar 2017-2018 zullen de opleidingen, met uitzondering van de master Interieur Architectuur, opgaan in deze nieuwe opleiding.

De tweejarige onderwijsprogramma's bestaan uit een samenhangend geheel van seminars, lezingen, workshops, ontwikkeling van collectief en individueel werk en het schrijven van een thesis. Studenten krijgen de ruimte eigen bijdragen te leveren aan de ontwikkeling van het programma. Afdelingen delen informatie over lezingen en workshops die openstaan voor derden. Tevens biedt het instituut een facultatief theoretische programma, waaraan studenten uit alle disciplines deelnemen. Jaarlijks vinden op alle afdelingen programma evaluaties plaats met studenten en staf.

Tijdelijke (kortlopende) masterprogramma's

Het instituut biedt sinds 2011 tijdelijke masterprogramma's aan, georganiseerd rond specifieke urgente thema's, die worden verbonden aan één van de bestaande opleidingen. Voor deze programma's worden externe partners aangetrokken die gezien worden als specialist op dit gebied. Na twee jaar verdwijnt een dergelijk programma weer. Overzicht:

Periode	Programma	Onderwerp	Hoofd(en)
2011-2013	VacantNL	Leegstand	Bureau Rietveld Landscape - Erik en Ronald Rietveld
2013-2015	Material Utopias	Relatie materiaal en concept.	Louise Schouwenberg
2013-2015	School of Missing Studies	Kunst in relatie tot veranderend publiek domein	Bik van de Pol
2014-2016	Cure Master	Kunst in relatie tot gezondheid (-szorg)	BETER - Martijn Engelbregt TAAK - Theo Tegelaers
2014-2016	Designing Democracy	Design in relatie tot democratie	XML Max Cohen de Lara, David Mulder van
2014-2016	System D Academy	Informeel, zelf-organiserende systemen als alternatief voor het overheersende rationele, statische en geformaliseerde denken. Doel is kruispunten tussen het formele en informele te vinden en te visualiseren.	The car from Africa - Melle Smets Cynthia Hathaway
2015-2017	Fashion Matters	Onderzoekt nieuwe modellen	Christophe Coppens

		ontwikkeling, productie in relatie tot mode industrie	
2015-2017	Materialisation Art & Design	Onderzoekt verband materiaal, media, idee ontwikkeling	Herman Verkerk, Maurizio Montalti
2016-2017	Reinventing Daily Life	Onderzoekt de relatie uitvoerende kunsten in relatie tot dagelijks leven	Thomas Spijkerman
2016-2017	Master of Voice	Onderzoekt de stem als uniek discipline	Lisette Smits

Personele mutaties

Het jaar 2016 was een dynamisch jaar op het vlak van personele wisselingen. Anne Holtrop nam afscheid als Hoofd SIS en werd opgevolgd door Leopold Banchini. Krist Gruijthuijsen, Hoofd FA vertrok en werd opgevolgd door Maxine Kopsa.

Wij namen afscheid van de coördinatoren Simone Kleinhout (Cure), Rebecca Bego (Designing Democracy) en Nora Morton (SystemDAcademy) wegens afronding van deze tijdelijke programma's. Bij de vaste afdelingen vertrokken Sjoerd ter Borg (DAD) en Laura Pappa (CS) om meer tijd vrij te maken voor de eigen praktijk. Zij werden opgevolgd door Nathalie Houtermans en Will Pollard. Femke Dekker werd directeur studenten. Zij werd als coördinator Design opgevolgd door Charlotte Corstanje. Anke Zedelius coördineerde tijdelijk Cure en het gezamenlijke eindexamen. Zij startte daarna als algemeen coördinator ter ondersteuning van de staf. De twee nieuwe tijdelijke programma's kregen de volgende coördinatoren: Puck Mathot bij Reinventing Daily Life en Dorothe Orczyk bij Master of Voice. Minke Havelaar, communicatie, ging weer studeren, zij werd opgevolgd door Antje Klaster

Huisvesting

Tijdelijke huisvesting Overschiestraat 188/ Benthem-Crouwel gebouw

Overschiestraat 188 biedt tijdelijke huisvesting aan een groot gedeelte van het instituut voor de duur van het nieuwbouwtraject. In 2016 werden verdere facilitaire aanpassingen verricht waardoor een verbeterd gebruik gerealiseerd werd. Twee tijdelijke programma's, Fashion en MAD, blijven op locatie bij de Rietveld Academie in verband met de nabijheid van de werkplaatsen en de afdelingen keramiek en glas.

De locatie Marineterrein werd opgeheven in samenhang met de afronding van het tijdelijke programma Designing Democracy.

Residence Prinses Irenestraat

De residence voor de buitenlandse gastdocenten op de Prinses Irenestraat blijft voorlopig in gebruik tot 01-07-2018 als huisvesting voor de buitenlandse gastdocenten.

Petersburg/De Punt/NeverNeverland/De Nachtegaal

Het Sandberg Instituut heeft de beschikking over de 3^e verdieping van Broedplaats Petersburg, waar alumni voor een bepaalde periode een studio kunnen huren.

De hoekruimte op de begane grond "De Punt" werd omgevormd tot NeverNeverland, een plek waar geprogrammeerd wordt door stichting NeverNeverland (opgericht door Judith Leysner/Anja Masling) in samenwerking met gebruikers van de 3e verdieping en het Sandberg Instituut. Naast de reguliere programma's van Hackers & Designers, vinden de Sandberg Series lezingen er plaats en wisselen exposities elkaar in een hoog tempo af.

Vanuit Neverland is ism CBK Zuid-Oost De Nachtegaal opgericht. Een residence voor alumni van het Sandberg Instituut, waar door de resident werk, exposities en educatieprojecten worden ontwikkeld.

Scholing personeel

In 2016 werden in het kader van bijscholing cursussen gevolgd in Osiris, Excell, BHV, Nederlands in woord en geschrift en time-management.

3.1.3 Activiteiten en projecten

Activiteitenprogramma bacheloropleiding

Naast het reguliere lesprogramma krijgen studenten de gelegenheid te participeren in afdeling- en academiebrede activiteiten en projecten.

Activiteiten worden deels gefinancierd uit de reguliere middelen, aanvullend worden middelen verworven en worden bijdragen in natura geleverd door projectpartners. In het verslagjaar werden projecten onder andere mede mogelijk gemaakt door bijdragen van de gemeente Amsterdam, verscheidene Nederlandse ambassades in het buitenland, Vlaams Cultureel Centrum de Brakke Grond, het Mondriaan Fonds en diverse grotere en kleinere sponsors.

Activiteitenprogramma masteropleidingen

De bekostiging door het Ministerie van OC&W is onvoldoende om extra activiteiten te financieren, waardoor aanvullende middelen gevonden moeten worden. Het afgelopen jaar is door de volgende partijen financiële ondersteuning/sponsoring geboden ten behoeve van activiteiten van de masteropleidingen:

Kunstenplan 2013-2016, Mondriaan Foundation,	Kunstvlaai (FA)
Mediafonds	Masterclass Sandberg@mediafonds (DES)
Instituut voor Beeld & Geluid	Masterclass Sandberg@Mediapark (DES)
Culturele podia Amsterdam	Sponsoring presentatieplekken eindexamen (FA)
Bureau Broedplaatsen	Kavel Naritaweg eindexamen (FA)
G-Star RAW	Financiële bijdrage ontwikkeling, uitvoering programma, uitnodigen extra gasten en uitzonderlijke gasten, betrokkenheid bij individuele onderzoekstrajecten van studenten,

	bijdragen experts G-Star RAW aan onderwijsprogramma (FM)
Vfonds, het Nationaal Fonds voor Vrede, Vrijheid en Veteranenzorg, Europe by People	Sandberg Fora, een serie publieke lezingen/discussies in de Commandantswoning Marine Etablissement (DD)
Ministerie BuZa	Imagine Europa - expositie Bozar/Brussel (DD)
Disarming Design for Palestine	Reis-, verblijfs- en productiekosten workshop studenten in Palestina (DES)
Swimming Pool/Sofia en Rongwong - projectruimtes	Masterclasses Voice
Private funding	Methodology workshop Calais (SIS)

3.2. Kennisontwikkeling en onderzoek

Lectoraat Art and Public Space

De lector heeft als opdracht het initiëren en begeleiden van onderzoek en onderzoeksgericht onderwijs binnen de Gerrit Rietveld Academie op het gebied van kunst en publieke ruimte en het stimuleren van de ontwikkeling van een nieuwe visie op dit gebied. De taken van de lector zijn:

- een theoretisch en methodologisch kader stellen, waarbinnen docenten en studenten van de Gerrit Rietveld Academie kunnen participeren in het onderzoek. Daarbij staat met name de vraag naar de aard van 'artistic research' centraal.
- het organiseren en managen van de kenniskring en daarmee het bevorderen van multidisciplinaire samenwerking tussen studenten en docenten van de participerende instellingen, kunstenaars, wetenschappers, opdrachtgevers en overheden;
- het organiseren van manifestaties (symposia, tentoonstellingen e.d.) die het onderzoek maatschappelijk hanteerbaar maken en de publieke discussie bevorderen;
- het genereren van publicaties over kunst in de publieke ruimte.

In het onderzoek van de lector en de kenniskring spelen drie thema's een belangrijke rol:

1. de betekenis en functie van de publieke ruimte;
2. de relatie tussen kunst, kunstenaars en publiek;
3. de ontwikkeling van nieuwe visies op kunst en publieke ruimte.

Het doel van de Kenniskring is theorievorming en het laten ontstaan van inzicht bij docenten van de opleidingen die deze inzichten op hun beurt verwerken in hun lespraktijk.

Making Things Public

In het kader van de groeiende nadruk op onderzoek is het onderzoeksprogramma onder de titel Making Things Public (MTP) in 2016 voortgezet. Dit programma, waarin de rol van kunst en design in het publieke domein centraal staat, vormt het kader voor de begeleiding van een beperkt aantal PhD-onderzoekers, deels intern en deels extern. Steeds meer kunstenaars en ontwerpers kiezen de mogelijkheid een -al dan niet gefinancierd- promotietraject te

volgen. De Gerrit Rietveld Academie stelt in het kader van loopbaanontwikkeling en professionalisering sommige docenten in staat een deel van hun tijd hieraan te besteden, met behoud van salaris. De MTP-groep, die begeleid wordt door senior onderzoeker Sher Doruff, dient naast het genereren van kennis en inzicht ook voor ondersteuning van dit traject in de vorm van uitwisseling van ervaring, het delen van onderzoeksresultaten, het aanbieden van cursussen in academisch schrijven en het financieel mogelijk maken van congresbezoek in het buitenland.

SKOR Archief en Bibliotheek

In 2016 is een nieuwe database voor het raadplegen van het SKOR Archief gerealiseerd. In 2017 wordt deze database geredigeerd, zodat projecten beter vindbaar zijn en gebruikt kan worden door studenten, medewerkers en gasten van de Gerrit Rietveld Academie.

3.2.1 Het Lectoraat en de onderwijsorganisatie

Coördinatie Theorieonderwijs

In 2016 heeft het Lectoraat de coördinatie van het theorieonderwijs verder begeleid. In juni 2016 heeft het Lectoraat voor de zevende keer een theoriestudiedag gehouden, dit keer in Hotel Mariakapel in Hoorn.

Daarnaast heeft het Lectoraat in 2016 meegewerkt aan de voortzetting van een speciaal programma voor studenten onder de titel 'Art in Context'. Dit programma biedt studenten in het eerste vakjaar de mogelijkheid om hun werk te leren ontwikkelen en beschouwen in relatie tot geselecteerde maatschappelijke contexten. In het programma wordt ervaring opgedaan met het analyseren van de sociale voorwaarden waarmee kunst een confrontatie aan kan gaan en met het verwezenlijken van zulke confrontaties in het werk, of beter gezegd, als werk. Het programma onderzoekt de mogelijkheden van onderwijs dat een sterkere verbinding legt met de sociale context onder de inzet van meer theorie. In 2016 was 'Art in Context' een samenwerking met het Cobra Museum en had het als onderwerp 'Education'. Het werd afgesloten met een tentoonstelling in het Cobra Museum van 8 tot 13 juni 2016. De coördinatoren waren ook in 2016 Sasa Karalic en Jouke Kleerebezem, docenten aan de Gerrit Rietveld Academie.

In 2016 is het honoursprogramma 'ART and RESEARCH' weer van start gegaan. Geselecteerde studenten van de Universiteit van Amsterdam en de Gerrit Rietveld Academie werkten veertien maanden intensief samen aan een zelf gekozen onderzoeksproject. Het honoursprogramma wordt gecoördineerd door Cato Cramer en begeleid door Maartje Fliervoet en Paula Albuquerque.

In 2016 werd opnieuw de Rietveld Scriptieprijs uitgereikt. De winnaar was Sae Honda van de afdeling Edelsmeden. Voor de prijs kon iedere afdeling een scriptie nomineren en een vakjury

bestaande uit Barbara Visser, kunstenaar en voorzitter van de Akademie van Kunsten, Hans den Hartog Jager, schrijver en NRC kunstcriticus, en Jeroen Boomgaard, de lector, maakte hieruit een keuze.

Kenniskring

De kenniskring had in 2016 de volgende leden:

Marieke Barnas
Rogier Brom
Maartje Fliervoet
Henk Groenendijk
Arnoud Holleman
Rini Hurkmans
Jouke Kleerebezem
Renée Kool
Matthias Kreutzer
Joris Landman
Gabriel Lester
Frank Mandersloot
Martine Neddham
Jens Pfeifer
Esther Polak
PJ Roggeband
Alice Smits
Ineke Smits
Marek van de Watering

Om het proces van de onderzoekers beter inzichtelijk te maken en bij te houden werden er in 2016 structurele trajectgesprekken gevoerd. Hiervan worden verslagen gemaakt, die tevens ter informatievoorziening van het CvB dienen.

Making Things Public

Making Things Public is het onderzoeksprogramma dat het Lectoraat samen met Dr. Sher Doruff, als senior onderzoeker, in 2011 heeft opgezet. Het onderzoeksprogramma ondersteunt een selecte groep PhD-onderzoekers, zowel intern als extern van de Gerrit Rietveld Academie en het Sandberg Instituut.

Making Things Public had in 2016 de volgende leden met bijbehorende universiteiten waar zij promoveren:

Paula Albuquerque (Universiteit van Amsterdam)
Barbara Neves Alves (Goldsmiths University)
Kristina Andersen (Royal Institute of Technology KTH Stockholm)
Sher Doruff (senior onderzoeker MTP)
Yvonne Dröge Wendel (Universiteit Twente)
Hermann Gabler (Universität für angewandte Kunst Wien)
Christina Della Guistina (University College London/Slade School of Fine Art London)
Janice McNab (Universiteit van Amsterdam)

Daniela de Paulis (Universiteit van Amsterdam)
Ilse van Rijn (Universiteit van Amsterdam)
Henri Snel (Vrije Universiteit)
Curdin Tones (voorbereiding onderzoeksvoorstel derde cyclus)

In januari 2016 voltooide Paula Albuquerque als eerste de PhD in Artistic Research aan de Universiteit van Amsterdam. Op 14 en 15 januari 2016 verdedigde zij haar project *The Webcam as an Emerging Cinematic Medium*.

Op 20 januari 2016 voltooide Barbara Neves Alves aan Goldsmiths in Londen haar PhD project, *Designing Publics and Miscommunicating Design: Researching communication design as a critical framework for socially and politically engaged design*.

Twee andere leden, Ilse van Rijn en Yvonne Dröge Wendel, bereiden zich voor op afronding van hun PhD in 2017.

Janice McNab heeft haar onderzoek tijdelijk gepauzeerd in verband met haar nieuwe functie als Hoofd van de Master Artistic Research bij de KABK in Den Haag.

Daniela de Paulis zoekt naar een geschikte promotor ter vervanging van Prof. Dr. Josef Fruchtl van de Universiteit van Amsterdam.

De groep is uitgebreid met enkele nieuwe leden: Christina Della Guistina, Henri Snel en Curdin Tones. Making Things Public komt gemiddeld één keer per maand bijeen om de voortgang van de onderzoeken en actuele evenementen die verband houden hiermee te bespreken. Daarnaast ondersteunt Making Things Public de artistic research evenementen bij Café Chercher. Deze evenementen worden gecureerd door een team van huidige en voormalige Mres kunstenaars en MTP fellows.

Creator Doctus (CrD)

Op initiatief van het College van Bestuur van de Gerrit Rietveld Academie begon het Lectoraat in 2013 met de ontwikkeling van een nieuw onderzoekstraject voor kunstenaars, getiteld 'Creator Doctus (CrD)', in het kader van de derde cyclus. Het project is erop gericht om een opdracht te verlenen aan een in Nederland gevestigde kunstenaar, gedurende een periode van drie jaar. De pilot van de CrD is een samenwerking tussen het Van Abbemuseum in Eindhoven en de Gerrit Rietveld Academie in Amsterdam met steun van het Mondriaan Fonds.

In juli 2016 is kunstenaar Yael Davids door een jury geselecteerd als eerste kandidaat voor de Creator Doctus (CrD). Davids' onderzoek kent een aantal duidelijk onderscheiden, maar onderling verbonden, lijnen die samenkomen in archiefonderzoek,

performance-achtig werk en de implementatie van alternatieve onderwijsmodellen. In januari 2017 begint Davids met het driejarige onderzoekstraject.

Ook is er een langdurige samenwerking tussen de Gerrit Rietveld Academie en een aantal Europese partners om de CrD op Europees niveau te erkennen als nieuwe derde cyclus in het hoger kunstonderwijs. De huidige partners zijn:

EQ-Arts

Glasgow School of Art

Centre for Contemporary Arts (maatschappelijk partner Glasgow School of Art)

Athens School of Fine Arts

National Museum of Contemporary Art, Athens (maatschappelijk partner Athens School of Fine Arts)

École nationale supérieure d'arts de Paris Cergy

Centre national des arts plastiques (maatschappelijk partner

École nationale supérieure d'arts de Paris Cergy)

Vilnius Academy of Arts

Royal Danish Academy of Fine Arts

Gerrit Rietveld Academie

Van Abbemuseum (maatschappelijk partner Gerrit Rietveld Academie)

Daarnaast zijn er enkele "satelliet"-partners die een samenwerking hebben met een van bovengenoemde instellingen, zoals de Academy of Theatre and Dance van de AHK, l'Internationale in Eindhoven en de Royal College of Art in Londen.

Namens alle Europese partners schreef EQ-Arts eind 2016 een Erasmus+ aanvraag voor een "Strategic Partnership". Het Erasmus+ Strategic Partnership Programma biedt kansen voor diverse bedrijven, publieke en private organisaties om activiteiten uit te voeren zoals het ontwikkelen, testen en implementeren van innovatieve praktijken en het erkennen en valideren van kennis, vaardigheden en competenties. De Erasmus+ aanvraag voor de CrD wordt 29 maart 2017 ingediend.

Onderwijsprojecten

Spaces of Uncertainty

In 2015 is het Lectoraat een samenwerking aangegaan voor het project *Spaces of Uncertainty*. Het initiatief voor dit project ligt bij het Hungarian University of Fine Arts. Andere partners zijn de Staatliche Akademie der Bildenden Künste Stuttgart, Nottingham Trent University, Kingston University London, University of Dundee en Academy of Fine Arts Krakow. *Spaces of Uncertainty* bestaat uit een Summer School, tentoonstelling en uitwisseling bij de partnerscholen. In 2015 is voor dit project een Erasmus+ aanvraag ingediend. Deze is helaas niet gehonoreerd. Jouke Kleerebezem heeft vanuit de Gerrit Rietveld het project op

zich genomen en is met steun van het Lectoraat op reis geweest naar Boedapest. Begin 2017 wordt een nieuwe Erasmus+ aanvraag ingediend.

Samenwerking en onderzoek op masterniveau

Evenals in 2015 was het Lectoraat in samenwerking met de Universiteit van Amsterdam in 2016 betrokken bij de opzet en invulling van het Master Artistic Research Programma. De invulling hiervan bestond voornamelijk uit het aanbieden van theorie/praktijk vakken voor studenten van het Sandberg Instituut en studenten van de Master Artistic Research. Daarnaast verzorgde de lector onderzoekstraining voor studenten van het Sandberg Instituut die aan hun eindscriptie werken.

Onderzoeksopdrachten

Kunst met een Opdracht, kunst en gemeenschap

In 2016 begon LAPS in opdracht van Tresoar in Leeuwarden een onderzoek in het kader van het project *Kunst met een Opdracht, kunst en gemeenschap*. Dit project is gericht op de versterking van de relatie tussen het museum, de lokale gemeenschap en kunst in de publieke ruimte. Het doel is om gezamenlijk de waardering voor kunst in de openbare ruimte door het publiek te onderzoeken. Tijdens het project komen onder andere thema's aan de orde als het ontstaan van waardering voor kunst in de publieke ruimte en de participatie van publiek als conserveringsstrategie. Het werk van de kunstenaar Jaap van der Meij (1923-1999) wordt in het project als praktijkcasus gebruikt. Ruim vierentwintig jaar woonde en werkte hij in Friesland. Zijn monumentale betonplastieken - die zich grotendeels in Noord-Nederland bevinden - lenen zich goed voor dit project.

Het belangrijkste doel van het onderzoek door LAPS is om een nieuwe strategie te ontwikkelen voor de waardering, het beheer en onderhoud van kunst in de openbare ruimte, gebaseerd op betrokkenheid van lokale belanghebbenden en gemeenschappen. Begin 2016 is LAPS gestart met het onderzoek. Hiervoor werkte LAPS samen met het Lectoraat Image in Context van de Academie Minerva in Groningen. LAPS trok twee externe onderzoekers aan: Rogier Brom en Niels van Maanen. Eind 2016 werd Niels van Maanen vervangen door Simone Kleinhout. Het Lectoraat Image in Context werkte samen met de onderzoekers Nathalie Beekman en Ruben Abels. Het project loopt tot en met mei 2017.

Samenwerkingen

Het Lectoraat is in 2016 betrokken geweest bij zes samenwerkingsprojecten:

- SAR/JAR/ARC: de Gerrit Rietveld Academie is officieel partner in een met SIA/RAAK gelden gefinancierd internationaal project ter ondersteuning en verspreiding van artistic research. Onderzoekers van de kenniskring

plaatsen hun onderzoeksmateriaal in het archief en nemen deel aan conferenties.

- Stroom Den Haag: een langdurig samenwerkingsverband die concreet leidde tot een gezamenlijk programma voor de lezingenreeks *The Knight's Move*.
- Stedelijk Van Abbemuseum Eindhoven: als partners in de pilot van het *Creator Doctus*-traject.
- EQ-Arts, Glasgow School of Art, Centre for Contemporary Arts, Athens School of Fine Arts, National Museum of Contemporary Art Athens, École nationale supérieure d'arts de Paris Cergy, Centre national des arts plastiques, Vilnius Academy of Arts, Royal Danish Academy of Fine Arts: als Europese partners in de pilot van het *Creator Doctus*-traject.
- Mondriaan Fonds: als financiële partner in de pilot van het *Creator Doctus*-traject en DHAPS (Digital Helpdesk Art & Public Space).
- Hungarian University of Fine Arts, Staatliche Akademie der Bildenden Künste Stuttgart, Nottingham Trent University, Kingston University London, University of Dundee, Academy of Fine Arts Krakow: als Europese partners in het project *Spaces of Uncertainty*.

Presentaties en publicaties

Taxidermy for Language-Animals

Op 28 april 2016 werd bij San Serriffe in Amsterdam het boek *Taxidermy for Language-Animals* van Tine Melzer gepresenteerd. Melzer was lid van de Kenniskring van LAPS van 2010 tot 2011. Het boek *Taxidermy for Language-Animals* onderzoekt taalfragmenten uit verschillende praktijken - filosofie, literatuur, beeldende kunst - door gebruik te maken van een aantal van onze taalkundige gewoonten en vaardigheden. Het boek bevat voorbeelden van alledaagse taal gevangen in beelden.

Technology / Affect / Space #1: Mapping Affect Space

Op 22 april 2016 werd in De Balie in Amsterdam een publieke discussie en onderzoeksbijeenkomst gehouden over 'mapping technologies and embodiment in the emergent techno-sensuous spatial order of Affect Space'. De bijeenkomst sloot aan op het essay *Affect Space*, begin 2015 geschreven door Eric Kluitenberg voor *Open!* De bijeenkomst werd opgevolgd door een publiek programma dat op 20 mei 2016 werd georganiseerd in samenwerking met Het Nieuwe Instituut in Rotterdam. Sprekers waren Christian Nold, Esther Polak/Ivar van Bekkum, Susan Kozel, Nishant Shah, Arthur Elsenaar, Jeroen Boomgaard en Eric Kluitenberg.

Z-Files XL: De unieke kunstverzameling van Rotterdam

Tijdens *Z-Files XL* op 19 juni 2016 bij Het Nieuwe Instituut in Rotterdam vertelden acht Rotterdammers over een kunstwerk naar

keuze in Rotterdam: Maziar Afrassiabi (oprichter en directeur van Rib Art Space); Nicky Assmann (kunstenaar); Nathalie Hartjes (directeur MAMA); Raoul de Jong (schrijver); Ernest van der Kwast (schrijver en programmamaker); Ine Lamers (beeldend kunstenaar), Jelle Reumer (paleontoloog en publicist), Sjoerd Westbroek (kunstenaar en educator). Zij hebben elk hun eigen benadering: zo brengt Ernest van der Kwast een ode aan de verwaarloosde 'Naum Gabo' bij de Bijenkorf, spreekt Raoul de Jong over de beroemde bronzen Fikkie op de Oude Binnenweg, spreekt Ine Lamers over de kunst van het falen in het kunstwerk van Job Koelewijn in het water van de Westersingel, en gaat Jelle Reumer in op de fossielstructuren in de kalksteen van de Wotruba en vertelt hij over fossiele zeelelies in de sokkels langs de Westersingel. Jeroen Boomgaard modereerde deze middag.

Diascope - Claudine Arendt & Nicola Godman

Van 16 tot en met 18 november 2016 vond het project *Diascope* van Claudine Arendt en Nicola Godman plaats. Deze alumni van de Gerrit Rietveld Academie zette de vele schatten uit het SKOR Archief in de schijnwerpers tijdens een evenement in het Paviljoen van de academie. Op 16 november werden dia's uit de collectie van SKOR's volksgezondheidsprojecten geprojecteerd op de gevel van het Paviljoen die fungeerde als een soort lichtbak. Op 17 november werden per jaar in het SKOR beeldarchief vijftien minuten ingeroosterd. Bezoekers kregen een selectie dia's mee om persoonlijk te bekijken in een afgesloten ruimte in het Paviljoen. Op 18 november werden tot slot boeken uit de voormalige SKOR Bibliotheek te koop aangeboden.

Sehebenen - Maartje Fliervoet

Van 30 oktober tot 27 november 2016 was de tentoonstelling *Sehebenen* van Maartje Fliervoet te zien bij BRADWOLFF PROJECTS in Amsterdam. Geleid door het 19e-eeuwse gipsen dodenmasker *La noyée de la Seine* of *l'Inconnue de la Seine* toonde Fliervoet een onderzoek waarbij een breed scala aan verbindingen werd gelegd. Aan het eind van de 19e eeuw heeft het masker een schoonheidscultus veroorzaakt. De vrouw aan wie het gezicht heeft toebehoord, zou zich uit liefdesverdriet in de Seine hebben geworpen. Vanwege haar schoonheid en serene expressie zou in het lijkenhuis een afgietsel van haar gezicht zijn gemaakt. Deze Ophelia-achtige mythe blijft bestaan, ook al is zij later ontmaskerd; omwille van haar glimlach zou het masker nooit van een drenkelinge kunnen zijn geweest. De tentoonstelling *Sehebenen* was opgebouwd uit vier secties bestaande uit gevonden bronmateriaal en afbeeldingen/objecten die hieruit waren ontstaan. Handgemaakte boeken, overhemden, afgegoten correctietekens, een wandkleed en andere stoffragmenten waren verdeeld over de ruimte van BRADWOLFF PROJECTS. De verbindingen tussen al deze elementen kon je als 'zichtvelden' kunnen interpreteren.

The Knight's Move

Eind 2012 ging het Lectoraat een langdurig samenwerkingsverband aan met kunst- en architectuurcentrum Stroom Den Haag. Zowel het Lectoraat als Stroom Den Haag houdt zich de afgelopen jaren bezig met zijn profilering als kenniscentrum op het gebied van het publieke domein. Concreet leidde de samenwerking tot een gezamenlijk programma voor de lezingenreeks *The Knight's Move*: een serie lezingen met toonaangevende, internationale sprekers die zich onderscheiden door ongebruikelijke, verhelderende en inspirerende visies op de stad, stedelijkheid en het publieke domein. Bij de lezingen in Amsterdam staat de relatie tussen kunst en stad centraal, waarbij het gaat om een analyse die aandacht heeft voor kunst als deel van het oncontroleerbare netwerk van de stad. De lezingen in Amsterdam werden in 2016 gehouden in De Nieuwe Anita en Framer Framed. Moderatoren waren Jeroen Boomgaard en Sietske Roorda.

28 januari 2016: Ingo Niermann, schrijver en kunstenaar

16 juni 2016: Avery Gordon, socioloog

8 september 2016: Jasmijn Visser, kunstenaar

23 november 2016: Joris Landman, grafisch ontwerper

Public Art Amsterdam

Naar aanleiding van een vraag van Art Zuid om samenwerking te vinden met andere instituten op het gebied van publieke ruimte heeft het Lectoraat een vergaderclub opgezet onder de werktitel Public Art Amsterdam met partners die in de publieke ruimte werken of dit ambiëren. De partners waren Art Zuid, De Appel, Framer Framed, Get Lost, KaDS, NDSM en het Stedelijk Museum. Toen is er besloten om een gezamenlijk evenement op te zetten in de zomer van 2017. De partners hebben de vrijheid om hun eigen programma te organiseren, maar er is wel een gezamenlijke vraag en marketing. In juni 2016 besloot Art Zuid uit de samenwerking te stappen omdat zij het niet eens waren met deze beslissing. De andere partners wilden doorgaan met de samenwerking, dus is besloten om het evenement op te schuiven naar 2018 en Laurie Cluitmans aan te stellen als coördinator.

Digital Helpdesk Art & Public Space (DHAPS)

Voor de website Digital Helpdesk Art & Public Space (DHAPS) is in december 2016 een nieuwe subsidieaanvraag gedaan bij het Mondriaan Fonds onder de regeling Opdrachtgeverschap. De subsidie is bedoeld voor Search Engine Optimalisation (SEO) en verbeteringen aan de website. De aanvraag is in januari 2017 gehonoreerd.

Being Public (verschijnt voorjaar 2017)

Het boek *Being Public* is een anthologie van essays die vanuit verschillende perspectieven de notie van 'publiek' onderzoeken. 'Publiek' is een van de meest besproken onderwerpen in huidige debatten over cultuur, maar de notie zelf blijft vrijwel

onweerspiegeld. De betekenis van zowel 'kunstpublieken' en 'publieke ruimte' zijn complex geworden in een tijd waarin grenzen tussen publiek en privé verschuiven, en waarin 'het publiek' eigenlijk verschillende groepen van veranderende samenstelling en identiteit behelst. Wat betekent het tegenwoordig om publiek te zijn? En wat is de rol van kunst in het vormen van zowel 'publieke ruimte' als 'een publiek'? Met deze vragen als startpunt beoogt het boek om een beter begrip van de relaties tussen kunst en de notie van publiek te creëren. Tekst/auteurs: Barbara Alves, Jeroen Boomgaard, Rogier Brom, Anke Coumans, Florian Cramer, Eva Fotiadi, Maaïke Lauwaert, Gabriel Lester. Samenstelling/redactie: Jeroen Boomgaard, Rogier Brom. Uitgever: Valiz. Reeks: *Making Public*.

Compassion, A Paradox in Art and Society (verschijnt voorjaar 2017)

De publicatie *Compassion, A Paradox in Art and Society* is ontwikkeld in nauwe samenwerking met kunstenaar Rini Hurkmans, initiatiefnemer van het conceptuele kunstwerk *Vlag van Compassie*, docent aan de Gerrit Rietveld Academie en lid van de Kenniskring van het Lectoraat. De publicatie *Compassion* heeft als doel om te laten zien welke ruimte een kunstwerk kan innemen in het publiek domein, en in een netwerk van filosofische noties, kunsttheorie, maatschappelijke organisaties, collectieve identiteitsvorming en individuele ervaring. Door middel van het hybride karakter van het boek wil het een case study zijn voor een nieuwe vorm van kunstanalyse. Tegelijkertijd gaat het in op sociale effectiviteit van kunst en bevraagt het hoe kunst tegenwoordig relevant kan zijn op sociaal en politiek niveau.

Teksten/auteurs: Jesse Ahlers, Nick Aikens, Sarah van Binsbergen, Jeroen Boomgaard, Pascal Gielen, Rini Hurkmans, Susan Neiman, Leonhard de Paepe, Kees Schuyt, Judith Westerveld. Uitgever: Valiz. Reeks: *Making Public*.

3.3 Onderwijsrendement bacheloropleidingen

3.3.1 Bachelor diploma's

In het verslagjaar is aan 181 studenten van de bacheloropleiding een diploma uitgereikt.

Traditioneel zijn ook dit jaar de eindexamens weer afgesloten met een tentoonstelling. Het eindexamenwerk van de studenten was in de eigen gebouwen aan de Fred. Roeskestraat te bezichtigen.

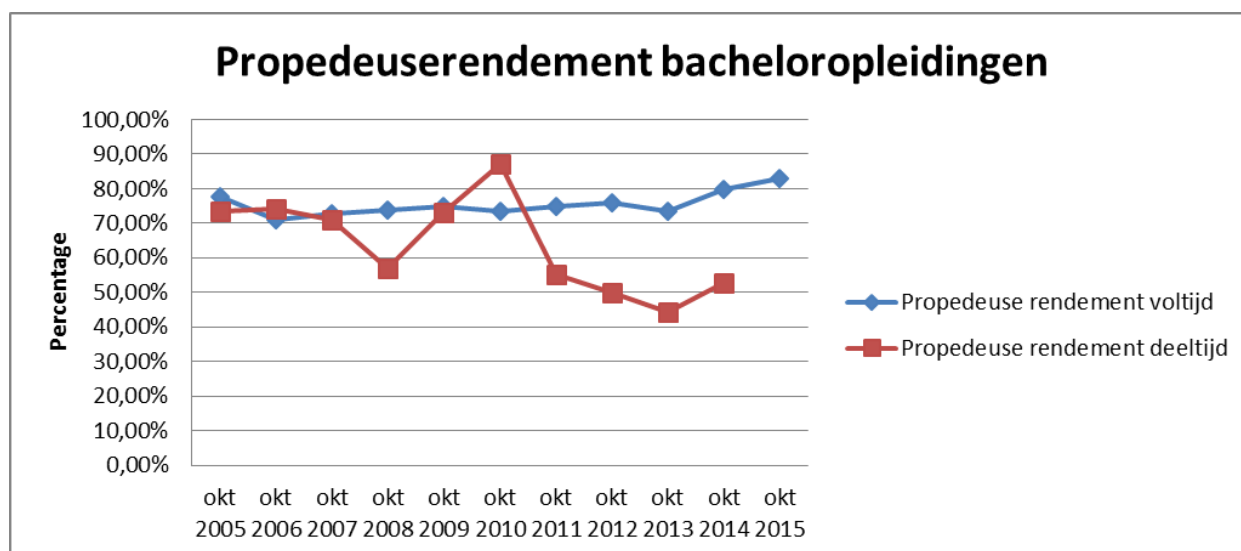
Duizenden bezoekers zagen de expositie. De eindexamenstudenten zijn gedurende de gehele expositieperiode zelf bij hun werk aanwezig om een toelichting te kunnen geven aan geïnteresseerden uit onder andere de museum- en galeriewereld en aan de pers.

3.3.2 Propedeuserendement bacheloropleidingen

Propedeuserendement voltijd- en deeltijdopleiding

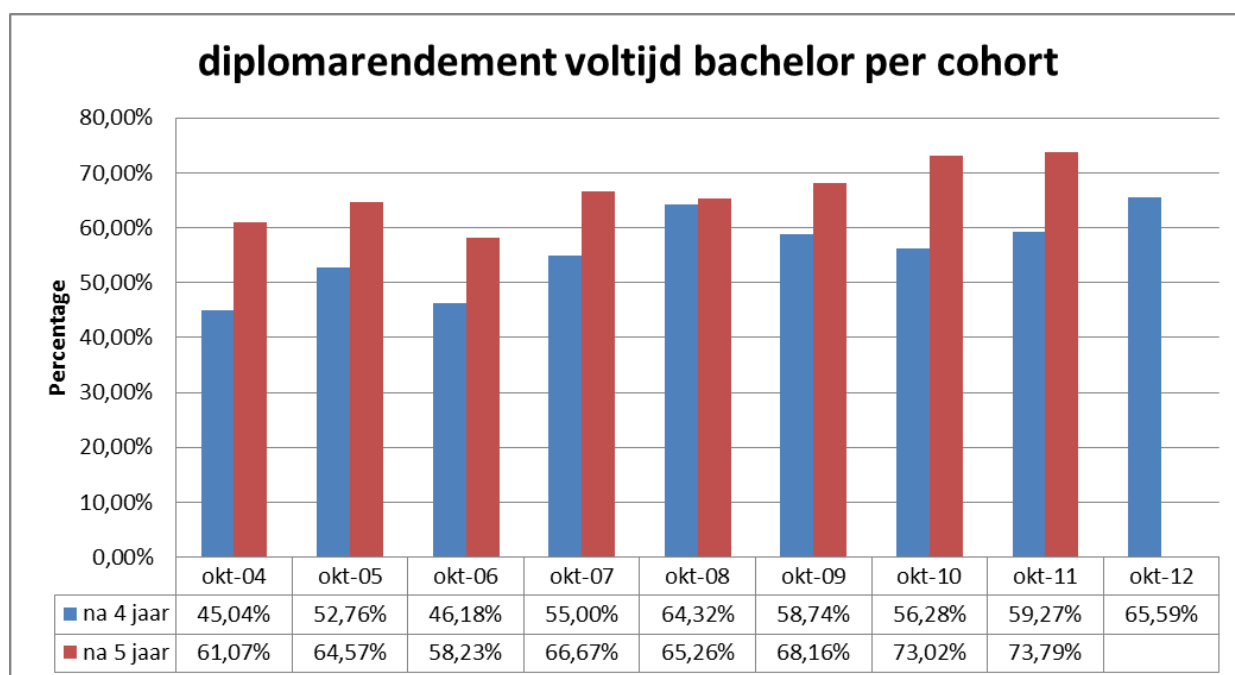
Propedeuserendement voltijd- en deeltijdopleiding

Instroomcohort	okt 2008	okt 2009	okt 2010	okt 2011	okt 2012	okt 2013	Okt 2014	Okt 2015
Instroom Basisjaar voltijd	137	136	144	147	128	106	89	123
Na/tijdens Basisjaar vertrokken	28	26	30	26	18	13	9	19
Doublure	8	8	8	11	13	15	9	3
Propedeuse rendement voltijd	73.7%	75.0%	73.6%	74.8%	75.8%	73.6%	79.7%	82,9%
Instroom Basisjaar deeltijd	28	37	39	29	22	18	17	20
Gestopt in 1e propedeusejaar	7	7	3	5	5	6	4	2
Gestopt in 2e propedeusejaar	5	3	2	8	6	4	4	
Propedeuse rendement deeltijd	57.1%	73%	87.2%	55.2%	50.0%	44.4%	52,9%	

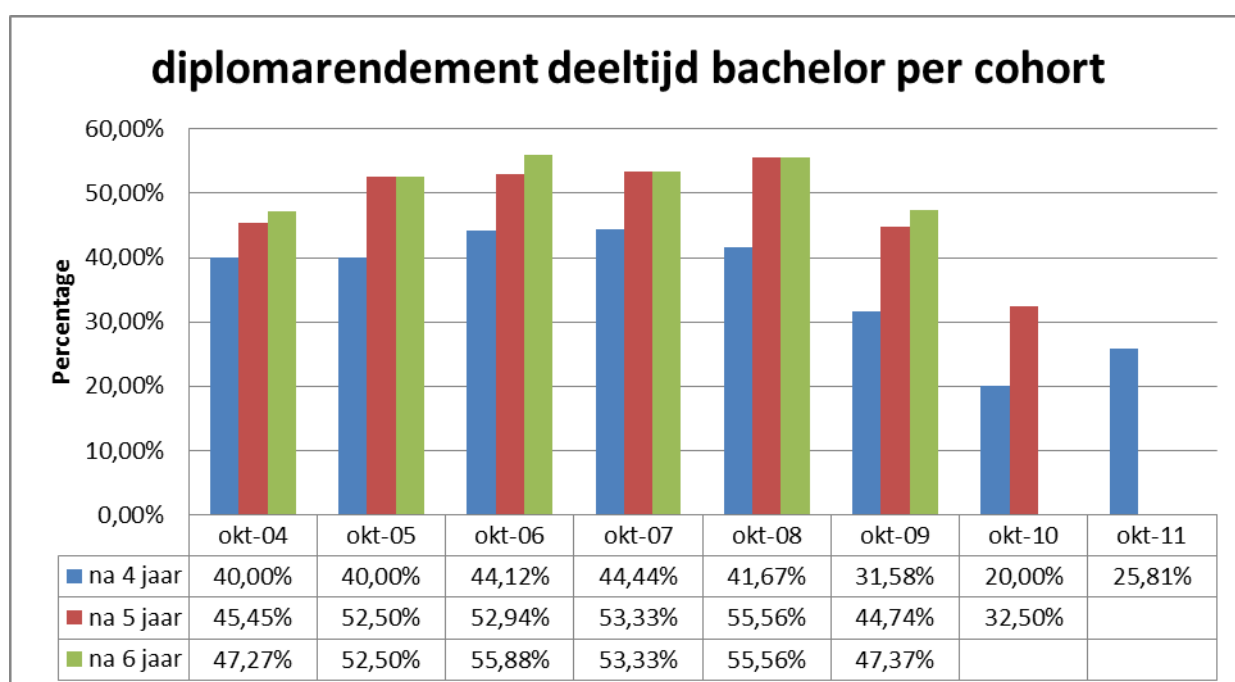

Zoals uit de bovenstaande tabel en grafische weergave blijkt is het rendement van de voltijd propedeuse hoog en stabiel; de laatste paar jaar is zelfs een lichte stijging te zien. In het lagere rendement van de deeltijdpropedeuse is het laatste jaar een kleine stijging zichtbaar, maar gezien de kleine (absolute) aantallen waar de cijfers betrekking op hebben is het niet goed mogelijk om te bepalen of er sprake is van een tendens.

3.3.3 Diplomarendement bacheloropleiding

Het diplomarendement van de voltijdstudenten is de laatste jaren weer iets gestegen en ligt na vier jaar rond 60-65% en na 5 jaar rond 70-73%. Wanneer deze cijfers gerelateerd worden aan het propedeuserendement kan worden geconstateerd dat de uitval in de hogere studiejaren relatief laag is. In vergelijking met de landelijke cijfers voor het HBO ligt het rendement na vijf jaar van de bacheloropleidingen van de Gerrit Rietveld Academie iets hoger dan het landelijk gemiddelde. Het rendement is vergelijkbaar met de overige opleidingen op het gebied van Beeldende Kunst en Vormgeving.

familieomstandigheden en ziekte een rol, ook hebben de stoppers te weinig tijd aan hun studie besteed en kostte het werken naast de studie teveel tijd. Bij onderbrekers speelt spanning bij de beoordeling een veel kleinere rol. Daar zijn de belangrijkste redenen bijzondere- of familieomstandigheden, financiële redenen, ziekte, de studie is te zwaar en het werken naast de studie kost te veel tijd.

Financiële redenen en teveel tijd moeten besteden aan werk naast de studie worden meer dan voorheen genoemd. Onderwijsgerelateerde redenen spelen een kleinere rol dan vorig jaar.

3.3.5 Visie op rendementsontwikkelingen

Diploma's/afgestudeerden

Ons beleid ten aanzien van studierendementen is gebaseerd op twee idealen waartussen een zekere spanning bestaat: kwaliteit en uitstroom. Hier ontstaat een interessante paradox. Hoe strenger we zijn bij de begeleiding en de beoordelingen des te beter is de kwaliteit van de afgestudeerden, maar des te lager zijn uitstroomrendementen. Met andere woorden: wat is doorslaggevend voor de kwaliteit van het kunstonderwijs, het aantal afgestudeerden of het niveau van de afgestudeerden? De Gerrit Rietveld Academie streeft naar het hoogste kwaliteitsniveau. Dit leidt ertoe dat, indien we uitgaan van de totale studentenpopulatie, de Gerrit Rietveld Academie een rendement haalt voor voltijdstudenten van zo'n 65% na vijf jaar studie.

Propedeuse rendement en studie-uitval

De studie-uitval in de propedeuse is, na een uitzonderlijk laag percentage in 2015 (8,7%), weer genormaliseerd in vergelijking met eerdere jaren waar de uitval 15-20% was. Bij de deeltijdopleiding was er opnieuw sprake van een lage uitval in de hogere jaren. Gezien het grillige verloop door de jaren heen kunnen hier geen conclusies aan worden verbonden.

Een zekere uitval is in de propedeuse niet te voorkomen. Studenten worden geselecteerd op talent. Het onderwijs aan de Gerrit Rietveld Academie vraagt echter van studenten naast talent ook het vermogen goed te communiceren over het werk en te beschikken over voldoende zelfvertrouwen, zelfstandigheid en emotionele stabiliteit. Ondanks een serieus selectiebeleid blijkt het voor een aantal studenten in het eerste jaar toch moeilijk om aan de eisen en verwachtingen van het onderwijs te voldoen. Hoe intensief mentoren de student ook begeleiden, tijdens het eerste jaar realiseert de student zich pas echt wat de vrijheid en daarmee de grote eigen verantwoordelijkheid inhouden, die inherent zijn aan het onderwijs bij de Gerrit Rietveld Academie. Een meer schoolse aanpak op een andere academie is voor deze groep studenten mogelijk een oplossing.

Daarnaast zijn er jaarlijks, zowel in de propedeuse als in de vakjaren, studenten bij wie de basisvoorwaarden om te kunnen studeren niet aanwezig zijn, zoals:

- financiële problemen;
- psychische problemen;
- een zware baan en/of de zorg voor kinderen;
- een gebrek aan geschikte woonruimte.

Het komt helaas allemaal in toenemende mate voor en leidt in veel gevallen tot studie uitval. Overigens tekenen de tendensen van een groeiend aantal studenten met financiële en psychische problemen zich ook landelijk af.

De vraag blijft hoe de uitval kan verminderen en het rendement kan worden verhoogd. Naast vroegtijdige signalering van voortgangsproblemen in de studie door mentoren en decaan is de wijze waarop uitval wordt gevolgd hierbij een belangrijk instrument. Uit de jaarlijkse exit rapportage is goed op te maken waarom studenten de Gerrit Rietveld Academie vroegtijdig verlaten.

3.4 Onderwijsrendement masteropleidingen

3.4.1 Diplomarendement masteropleidingen

Dankzij de strenge toelatingsselectie is de uitval gering. In het studiejaar 2015-2016 staakten in totaal 8 masterstudenten hun studie: 5,1%.

- 1 bij Interior Architecture
- 2 bij Design,
- 4 bij Autonomous art
- 1 bij Applied Arts

De studieduur is twee jaar met een jaarlijkse start in september. In het collegejaar 2015-2016 werd aan 67 studenten het master diploma uitgereikt.

3.4.2 Arbeidsmarktsucces van afgestudeerden masteropleidingen

Toekenningen vanuit fondsen /residencies/lerarenbeurzen /prijzen & nominaties

Mondriaanfonds

Project investering Kunstenaar	Kevin van Braak (Sonsbeek '16)
Talentontwikkeling	Richtje Reinsma (FA), Annaleen Louwes (DES), Marielle Videler (FA), Irina Birger (FA), Persijn Broersen/Margit Lukacs (DES/DES)
Opdrachten	Sara Blokland (FA), Elejan vd Velde (SIS), Hendrickje Schimmel (DAD), Birte Leemeijer (FA)
Binnenlandse gastateliers	Edwin Stolk (FA), Kim Habers (FA)
Buitenlandse gastateliers	Su Tomesen (FA)

Werkbijdrage bewezen talent	Hiryczuk/van Oevelen (FA), Maartje Korstanje (FA), Maartje Fliervoet (FA), Nina Frankova (FA), Job Koelewijn (FA), Wouter Venema (FA), David Bernstein (FA), Eylem Aladogan (FA), Thomas Bakker (FA), Elise van Mourik (DAD), Claudia Pages Rabal (FA), Sander Van Wettum (FA), Maurice Braspenning (FA)
Presentatie Buitenland	Jennifer Tee (FA), Willem de Rooij (FA)
Bewezen talent met opdrachtgever	Jennifer Tee (FA), Kevin van Braak (AA), Floris Kaayk (FA), Eelco Brand (FA), Persijn Broersen/Margit Lukacs (DES/FA), Luna Maurer, Roel Wouters - Monniker (DES/DES)

Stimuleringsfonds Creatieve Industrie (SCI)

Deelregeling internationalisering	Disarming Design (DES), Derk Over, Cyanne van den Houten en Floris van Driel ontvingen kosten deelname Open Set Dutch Design Seoul Sessions in Seoul, Zuid Korea.
Talentontwikkeling	Simone Niquille (DES), Ruiter Janssen (VacNL), Rasmus Svensson (DES), Janna Ulrich (DES), Polina Medvedeva, (DES), Elejan van der Velde (SIS), Jorien Kemerink (VacNL), Mark Jan van Tellingen (DES), Stefan Schafer (DES), SulSolSal (Johannes Bernard en Guido Giglio

AFK

Algemeen	Maartje Fokeringa (FA), Laurent-David Garnier (FA), Michael Tedja (FA), Chikako Watanabe (AA), Aukje Dekker (FA), Florian Mecklenburg (DES), TeYosh (DES), Riet Wijnen (FA), Nikola Knezevic (SMS), Lily Lanfermeijer (SIS), Maartje Fliervoet (FA), Juliette Lizotte (FA), Florian (F) Mecklenburg (Des), TeYosh (Des)
AFK-three-package deal	Laurent-David Garnier, Polina Medvedeva
Cultureel Ondernemerschap	Pieter Verbeeke/Elisabeth Klement

Overige beurzen/ondersteuning

Docentenbeurs DUO	Fabian Hijlkema DD
Lee McCormick Foundation Fellowship	Yvan Cheng (CS)
Bourse de la Ville de Genève (Zw) Stipendium Barbour Foundation	Gianmaria Andreetta (CS)
DAAD stipendium	Stefanie Rau (CS)
Hastings Youth Trust, Isabel Blackman Fund	Rosie Haward (CS)
<i>Ufficio degli aiuti allo studio</i>	Rafael Kouto (FM)

Residences overig

Rupert Center for the Arts, Vilnius	Gianmaria Andreetta (CS)
NIDA ART Colony, Kunstmuseum Bonn, Watermill Center NY	Yvan Cheng (CS)
P-A-F	Ioanna Gerakidi (CS)
Swimming Pool/Sofia	Voice
RongWrong	Voice

Prijzen/Nominaties

Nederlands Film Festival Category Best Interactive , Long List, for 51 Sprints -	Yuri Veerman (Des)
--	--------------------

NL & FWA Site of the Day , for 51 Sprints - UK & Radicale Vernieuwers Category Art , Semi Finalist, for Koppie Koppie	
Mayor of the City of Brno Award for the project »Sexed Realtites – To Whom Do I Owe My Body?«	Anja Kaiser (Des)
Bronzen medaille 'Best book designs of the world', Het meest geloofde sprookje	Annelou van Griensven (Des)
Nominatie Sybren Hellingaprijs, longlist, Kunsthuis Syb, 2016, NL	Anouk van Reijen (RDL)
BNI (beroepsvereniging nederlandse interieurarchitecten) prijs 2016.	Kristine Andersen

Selectie voorbeelden arbeidsmarktsucces

Docent-/coördinatoren posities verworven aan GRA, Piet Zwart, Artez, Sandberg Instituut	Diverse studenten
Deelname aan tentoonstellingen in De Appel, Marres, Bozar, MOTL, HNI, DDWE	Diverse studenten
Opening The <i>Lebanese Sajeria/Negen straatjes Cultureel restaurant</i>	Lia Satzinger

3.4.3 Visie op rendementsontwikkelingen masteropleidingen

Het beleid van de masteropleidingen is er op gericht succesvolle kunstenaars en ontwerpers af te leveren. Het Sandberg Instituut biedt studenten de kans zich verder te verdiepen in aansluiting op individuele onderzoeksvragen. Daarnaast nemen in de tijdelijke programma's studenten tevens deel aan het collectieve onderzoek dat in het programma centraal staat.

In 2016 was er sprake van uitval en hebben 9 studenten de opleiding vroegtijdig verlaten. De uitval is lager dan vorig jaar. De redenen waarom studenten afhaken zijn altijd specifiek:

- drie studenten konden het programma niet combineren met de eigen praktijk (te druk)
- twee studenten vertrokken wegens onvoldoende aansluiting bij het programma
- drie studenten vertrokken vanwege persoonlijke omstandigheden
- één studente stapte over naar andere buitenlandse masteropleiding in New York, omdat zij daar een beurs voor kon krijgen.

3.5 Kwaliteitszorg

Accreditatie

In september 2015 heeft de clustervisitatie van de masteropleiding Interieurarchitectuur plaatsgevonden. Het cluster bestaat uit de opleidingen van ArteEZ, KABK en de Gerrit Rietveld Academie [Sandberg Instituut]. In november is het verzoek tot accreditatie opgestuurd naar de NVAO. Als gevolg van een verschil van inzicht met de NVAO ten aanzien van het aan de accreditatie te verbinden oordeel is dit accreditatietraject nog niet afgerond.

In 2016 hebben er geen nieuwe visitaties plaatsgevonden in het kader van accreditatie van opleidingen.

Kwaliteitszorg Onderzoek

In 2015 heeft de visitatie van onze enige onderzoekseenheid, het lectoraat Art & Public Space, plaatsgevonden. De belangrijkste adviezen van het visitatiepanel hadden betrekking op internationalisering, de relatie tussen onderwijs en onderzoek en de inbedding van onderzoek in het instellingsplan van de academie. Vanuit het lectoraat en het CvB is de nodige aandacht besteed aan de follow-up van de adviezen. Het onderzoek, en de relatie met de overige activiteiten van de academie, krijgt een substantiele plaats in het in ontwikkeling zijnde Instellingsplan 2017-2020 waarmee verbinding en inbedding geborgd zijn.

Onderzoeken

Het *exitonderzoek*, een onderzoek onder studenten die voortijdig de opleiding verlaten, vindt elk jaar plaats. De uitval dit jaar in de bacheloropleiding is 7,2%. Dit is iets lager dan vorig jaar. De uitval in de masteropleiding is 4,4%, vorig jaar was dit nog 8,8%.

Ruim de helft van de studenten die de opleiding hebben verlaten geven aan de studie op een later moment te willen hervatten. De belangrijkste redenen die worden aangegeven om de studie te stoppen zijn; studenten zijn niet bereid om (bij een negatieve beoordeling) een jaar te doubleren; financiële redenen; en docenten geven les op een manier die niet bij de student past. De belangrijkste reden om de studie te onderbreken zijn: ziekte; combinatie studeren werken is student te veel; en bijzondere- of familieomstandigheden. Terugkijkend op het onderwijs aan de academie is ruim 86% positief en heeft de studie als een inspirerende tijd ervaren, vaak zwaar, maar leerzaam.

De *Kunstenmonitor* is een jaarlijks landelijk onderzoek onder alumni van zowel de bachelor- als masteropleidingen, één jaar na hun afstuderen. In dit onderzoek worden alumni ondervraagd over hun start op de arbeidsmarkt en hun tevredenheid over het onderwijs. In het najaar van 2015 zijn de afgestudeerde Bachelor en Masterstudenten van het studiejaar 2013-2014 bevraagd. Uit dit onderzoek blijkt dat 98% van de ondervraagde alumni werkzaam is als scheppend/uitvoerend kunstenaar/vormgever/ontwerper. Dit levert niet altijd direct (voldoende) inkomsten op. Zij voorzien ook in hun onderhoud door kunstgerelateerde activiteiten en door werkzaamheden buiten hun vakgebied. De meerderheid, 75% van de respondenten, is als zelfstandige werkzaam. 18,8% van de respondenten geeft aan werkloos te zijn. 74% zou de opleiding opnieuw kiezen aan dezelfde hogeschool.

De Rietveld Academie heeft ook meegedaan met het vervolgonderzoek van de *kunstenmonitor* waarin alumni vijf jaar na hun afstuderen opnieuw werden ondervraagd. Alle respondenten zijn vijf jaar na afstuderen werkzaam binnen het vakgebied als scheppend/uitvoeren kunstenaar/vormgever/ontwerper. 88% is tevreden over hun studie in het algemeen. 91% is tevreden over de kwaliteit van de

opgedane bagage tijdens de opleiding in termen van competenties, kennis en vaardigheden.

Het *studententevredenheidsonderzoek* is in 2016 afgenomen. De respons op het onderzoek was 59%. 80% van de bachelorstudenten is (zeer) tevreden over de studie in het algemeen. De respons onder de masterstudenten was 29%, de algemene tevredenheid over de studie bij deze groep was 51%. De MR, de opleidingscommissie en alle studenten hebben de uitkomsten van het onderzoek ontvangen. De afdelingen hebben de resultaten van hun eigen afdeling ontvangen, zodat ze gericht waar nodig verbeteringen kunnen doorvoeren. Naast dit onderzoek voeren de afdelingshoofden gesprekken met de studenten over de kwaliteit van het onderwijs.

Het *medewerkerstevredenheidsonderzoek* zal in 2017 worden afgenomen.

Onderzoek onder niet starters. Al een aantal jaar is het aantal aangenomen studenten die niet start met de studie gegroeid. Vanaf 2014 houden we een onderzoek onder deze niet starters om te achterhalen wat de reden is van hun besluit. Op basis van deze onderzoeken hebben we een beter beeld van de overwegingen die meespelen in dit besluit en hebben we beleid ontwikkeld om de instroom op peil te houden.

Studentenlunch

Elke maand vindt er een lunch plaats waarbij de directeur onderwijs van de bacheloropleidingen en de beleidsmedewerker kwaliteitszorg met studenten spreken over een actueel onderwerp. Dit kan een onderwerp zijn dat voortkomt uit het studententevredenheidsonderzoek of dat te maken heeft met een beleidsvoornemen. Doel is de meningen van studenten mee te laten spelen bij het formuleren van verbetertrajecten en beleidsbeslissingen. Dit jaar werd o.a. gesproken over de ervaringen bij de start van de opleiding, toetsen en beoordelen, de brochure (welke informatie is belangrijk voor aankomende studenten), het honoursprogramma Art in Context, toelatingsprocedure, de afdeling Beeldende Kunst.

3.6 Samenwerkingsverbanden en uitwisselingen

3.6.1 Samenwerkingsverbanden

De academie gaat een groot aantal incidentele en structurele samenwerkingen aan met partners in binnen- en buitenland.

Ariasnl

In het verslagjaar nam de academie samen met de overige instellingen voor Hoger Onderwijs in Amsterdam het initiatief tot de oprichting van Amsterdam Research Institute of the Arts and Sciences (Ariasnl). In dit samenwerkingsverband wordt gewerkt aan de verdere ontwikkeling van het onderzoek op het

snijvlak van de kunsten en de geesteswetenschappen, waaronder het verruimen van de mogelijkheden voor promotietrajecten in de kunsten.

Creator doctus

In het kader van de ontwikkeling van het Creator Doctus traject werkt de academie samen met een groot aantal partners, waaronder in het Nederland het Van Abbe Museum (Eindhoven) en verschillende internationale partners zoals de Glasgow School of Art.

Honoursprogramma in samenwerking met de Universiteit van Amsterdam

Sinds het studiejaar 2006-2007 biedt de Rietveld Academie in samenwerking met Universiteit van Amsterdam het honoursprogramma Kunst, Wetenschap en Praktijk aan. Dit programma heeft ten doel excellentie te bevorderen in het hoger onderwijs. Studenten van zowel de Rietveld Academie als de Universiteit van Amsterdam werken samen rond de onderwerpen Artistic Research en Art and Research. De studenten zijn zeer positief over het programma. Financiering vond het eerste jaar plaats uit de gelden van Ruim Baan voor Talent, daarna hebben beide instellingen dit programma zelf gefinancierd.

Honoursprogramma in samenwerking met het Cobra Museum Amstelveen

In het verslagjaar is de academie een nieuw honoursprogramma gestart in samenwerking met Cobra Museum Amstelveen. Studenten krijgen de gelegenheid om aan de hand van thema's interventies te plegen in (de collectie van) het museum.

Amsterdam Centre of Entrepreneurship (ACE): GRIT -project

In het verslagjaar is de eerder gestarte samenwerking tussen de Rietveld Academie en ACE gecontinueerd. ACE is een samenwerkingsverband tussen de Vrije Universiteit, Universiteit van Amsterdam, Hogeschool van Amsterdam en Hogeschool voor de Kunsten Amsterdam. De samenwerking is uitgemond in een project van een vier dagen, waarin 30 studenten afkomstig van alle studierichtingen, in groepen hebben gewerkt aan opdrachten van externe opdrachtgevers. Uitgangspunt hierbij is het werken binnen multidisciplinaire teams. De samenwerking zal het volgende jaar worden gecontinueerd.

Sandberg Instituut

Het Sandberg Instituut werkt per project vaak samen met andere partners. In de bijlage is een overzicht van deze instellingen opgenomen. Vaste samenwerkingsverbanden zijn met de Universiteit van Amsterdam, Gemeente Amsterdam (DMO), TAAK, Disarming Design from Palestine, International Academy of Arts Palestine (IAAP), Lloyd Hotel, Mediafonds, Mediapark, PA-F, Bureau Broedplaatsen Amsterdam, LAPS, Lloyd Hotel en MOTI/Breda.

3.6.2 Erkenning studiepunten van andere instellingen

De Gerrit Rietveld Academie erkent niet automatisch de studiepunten van andere onderwijsinstellingen. Omdat de Gerrit Rietveld Academie aan de poort selecteert, moet iedere student eerst de toelatingsprocedure doorlopen. Studenten die al aan een kunstacademie studeren kunnen wel direct deelnemen aan het toelatingsexamen en daarmee het toelatingsspreekuur overslaan. Wanneer bij de toelating wordt besloten dat een student in een hoger jaar kan instromen, wordt vrijstelling verleend voor het voorgaande jaar of jaren. Deze vrijstelling moet worden onderbouwd met studiepunten van de eerdere opleiding. Het erkennen van studiepunten voor bepaalde vakken is bij de Gerrit Rietveld Academie evenmin aan de orde. Een student die bijvoorbeeld al een (deel-) studie filosofie heeft gedaan, krijgt niet automatisch een vrijstelling voor de filosofielessen, omdat het theorieaanbod bij de Gerrit Rietveld Academie altijd een relatie heeft met beeldende kunst en niet als een losstaand vak wordt aangeboden. De toekenning van studiepunten aan de Gerrit Rietveld Academie is gekoppeld aan de halfjaarlijkse beoordeling van de ontwikkeling van de student.

3.6.3 Uitwisseling van staf en studenten

In het najaar van 2014 is een start gemaakt met het herzien van een aantal uitgangspunten met betrekking tot de uitwisseling van studenten. Dit heeft in de loop van 2016 geresulteerd in een aanpassing van het beleid. Samenhangend daarmee is ook de lijst met partner instellingen herzien.

In het verslagjaar hebben 36 studenten van de academie in het kader van uitwisseling een deel van hun studie in het buitenland gevolgd. In ditzelfde jaar zijn 45 buitenlandse studenten via een uitwisselingsprogramma naar de Gerrit Rietveld Academie gekomen. De Gerrit Rietveld Academie streeft naar een evenwichtige situatie per afdeling en met het nieuwe beleid is dat beter te realiseren.

In het verslagjaar hebben 11 uitgaande studenten gebruik gemaakt van de Erasmus-beurs, die, afhankelijk van het land waar het programma wordt gevolgd, € 160 tot € 288 per maand bedraagt.

Een wisselend aantal docenten vervult tijdelijke of vaste functies aan buitenlandse universiteiten en academies. Dit gebeurt nu in toenemende mate ook binnen Erasmus-programma. In 2016 hebben er 7 docent- en stafuitwisselingen plaatsgevonden waarbij een beroep werd gedaan op een Erasmus-bijdrage.

Met het Institute for the International Education of Students (IES Abroad) heeft de academie een overeenkomst voor een instroomprogramma voor Amerikaanse studenten. Amerikaanse studenten worden in staat gesteld gedurende één semester hun

studie aan de bacheloropleidingen van de Gerrit Rietveld Academie te volgen. De studenten worden niet ingeschreven als student bij de Gerrit Rietveld Academie, maar betalen een kostendekkende fee. In 2016 hebben drie studenten voor een periode van 4-6 maanden deelgenomen aan dit programma.

3.7 Onderwijs aan personeelsleden

In het verslagjaar hebben diverse personeelsleden zich via de lerarenbeurs ingeschreven op een masteropleiding. De academie ondersteunt deze inschrijving van harte want hiermee kan op termijn voorzien worden in de beleidsmatige behoefte het aantal docenten met een mastergraad in het HBO, en met name binnen de academie zelf, te vergroten.

3.8 Wet- en regelgeving

3.8.1 Onderwijs- en examenregeling en Studentenstatuut

De Gerrit Rietveld Academie heeft twee Onderwijs- en examenregelingen (OER): een voor de bacheloropleiding Beeldende Kunst en Vormgeving en een voor de vier masteropleidingen die worden uitgevoerd door het Sandberg Instituut.

De masteropleidingen hebben van oudsher een gezamenlijke OER ondanks de door de overheid aangebrachte scheiding in opleidingen. In de praktijk zijn de vier masterstudierichtingen zo gelijk ingericht dat het omschrijven van het onderwijs in aparte regelingen niet bijdraagt aan een beter beeld van de opleidingen. De Onderwijs- en examenregeling is opgenomen in het Studentenstatuut. Jaarlijks wordt het Studentenstatuut/OER opnieuw bekeken op relevantie en desgewenst bijgesteld. Het Studentenstatuut is van de interne website te downloaden, in het Nederlands en het Engels.

Opleidingscommissie

De gezamenlijke Opleidingscommissie voor de bachelor- en masteropleidingen bestaat uit drie studenten en drie medewerkers. In het verslagjaar is de Opleidingscommissie driemaal bijeen gekomen en heeft één keer een zogenaamd OntbijtOverleg gehouden. Tijdens dit overleg wordt een specifiek onderwerp onder de loep genomen. Hiervoor worden studenten en docenten van de bachelor- en masteropleiding uitgenodigd om op dit onderwerp hun visie te geven. Deze keer was het onderwerp 'de voorbereiding op de beroepspraktijk'.

De uitkomsten van de overleg worden meegenomen in de academiebrede benadering van dit onderwerp.

Examencommissie

In 2000 zijn de examencommissies ingesteld, een voor de bacheloropleiding en een voor de masteropleidingen. Indertijd bestonden deze uit de hoofddocenten van de afstudeerrichtingen bij de bachelor en de hoofden van de opleidingen bij de masters. De examencommissie van de bachelor had een onwerkbaar omvang,

besloten is deze kleiner te maken. De commissie bestaat nu uit de directeur onderwijs, twee hoofddocenten, een theorie docent, een extern lid en een ambtelijke secretaris. In verband met strengere regelgeving, zullen de directeuren onderwijs geen zitting meer hebben in de examencommissies.

In 2016 heeft de commissie van de bacheloropleiding enkele verzoeken tot vrijstelling van vooropleiding behandeld. Er zijn geen klachten binnengekomen. De commissie is dit jaar vooral bezig geweest de wijze van toetsen en beoordelen te beschrijven. Deze tekst is de basis voor een studiedag over toetsen en beoordelen in februari 2017.

Ook de examencommissie van de masteropleiding heeft in 2016 besloten de samenstelling aan te passen. Voordat de eindexamens 2017 plaatshebben zal de directeur masteronderwijs terugtreden als voorzitter en lid, en worden vervangen door het hoofd van de Fine Art opleiding. Hetzelfde extern lid blijft aan, net als de secretaris. Voorheen waren alle hoofden van de 5 afdelingen lid. De werkwijze werd eenvoudiger gemaakt door de opzet beter te laten passen bij de kleine schaal van de organisatie.. De hoofden van de opleidingen zijn niet langer lid, maar zullen wel in gezamenlijkheid deelnemen aan ad hoc commissies die verdere onderwijs- en toetsontwikkeling uitvoeren met steun van de secretaris van de examencommissie.

De examencommissie heeft in 2016 een extra studenten-dossiercheck uitgevoerd en enkele verbeteringen aangebracht in de werkwijze bij enkele opleidingen. Het toetsbeleid voor de zogenoemde tijdelijke programma's werd aangescherpt wat betreft de organisatie van herexamens. De samenstelling van de commissies van examinatoren werd aangescherpt wat betreft de positie van de externe leden. Een project om het thesis-beleid aan te scherpen werd in samenwerking met de theorie tutors van de diverse opleidingen gestart. Het protocol voor het verlenen van cum laude en toelating van studenten werd opnieuw geformuleerd omdat er onduidelijkheden bleken in het gebruik. Er zijn enkele verzoeken tot vrijstelling van vooropleiding ingediend en enkele studieverklaringen afgegeven voor studenten die vroegtijdig stopten. Naar aanleiding van de evaluatie van het eindexamen 2016 werd besloten in 2017 een groep externe critici uit te nodigen om het resultaat van de programma's in relatie tot de oriëntatie te helpen kwalificeren.

3.8.2 Klachten- en beroepsprocedures

De Gerrit Rietveld Academie kent drie mogelijkheden om bezwaar in te dienen tegen uitspraken en handelingen die ongewenst of wellicht onterecht zijn.

1. COBEX

Studenten die het niet eens zijn met een uitspraak van de examencommissie kunnen zich wenden tot de COBEX, het College van Beroep voor de Eindexamens. Een student kan bij de COBEX beroep instellen tegen:

- Beslissingen van examencommissies en examinatoren;
- Beslissingen met betrekking tot een negatief bindend studieadvies;
- Beslissingen omtrent het vaststellen van het behaald aantal studiepunten;
- Beslissingen met betrekking tot toelating tot de examens;
- Een weigering een beslissing te nemen.

In het verslagjaar is er geen beroep gedaan op de COBEX.

2. Klachten- en Geschillenregeling

Voor klachten over zaken, die niet de examens betreffen, kent de Gerrit Rietveld Academie een Klachten- en Geschillenregeling. In het verslagjaar is hier geen beroep op gedaan.

3. Klachtenregeling Ongewenst Gedrag

Voor personeel en studenten die te maken krijgen met ongewenst gedrag door hetzij personeel, hetzij studenten kent de academie de Klachtenregeling Ongewenst Gedrag. Hiervoor zijn twee vertrouwenspersonen ingesteld: één voor het personeel (personeelslid) en één voor de studenten (studentendecaan). De vertrouwenspersonen kunnen de klager begeleiden bij het indienen van een klacht.

In het verslagjaar is geen beroep gedaan op de regeling.

3.8.3. Het profileringsfonds

In het verslagjaar is éénmaal een beroep gedaan op de Financiële ondersteuning studenten. De student in kwestie heeft in verband met ziekte de studie moeten verlengen.

De verwachting is dat met de invoering van het nieuwe studiefinancieringsstelsel, waarbij de toekenning voor een jaar studievertraging in geval van ziekte is omgezet in een vast bedrag van € 1.200, er meer aanvragen voor het Profileringsfonds zullen worden gedaan.

De tegemoetkoming in het instellingscollegegeld voor studenten die in een tweede bachelor- of masteropleiding volgen en voor studenten uit niet-EU-landen is 15 keer toegekend.

3.9 Medezeggenschapsraad

De inspraak van personeel en studenten met betrekking tot het beleid en onderwijs aan de Gerrit Rietveld Academie vindt plaats via de Medezeggenschapsraad (MR). De Gerrit Rietveld Academie heeft een ongedeelde MR. Dat wil zeggen dat alle geledingen van de academie, docenten/medewerkers en studenten gezamenlijk in een MR vertegenwoordigd zijn. Volgens het reglement bestaat de raad uit veertien leden: zeven personeelsleden inclusief de voorzitter en zeven studenten.

Doel van de MR is het bevorderen van de kwaliteit van het onderwijs en de goede communicatie binnen de organisatie. Dat doet de MR door adviezen te geven en standpunten kenbaar te maken over tal van zaken die zich op de academie voordoen. Tevens heeft de MR instemmingsrecht bij vaststelling of wijziging van een aantal in de statuten nader omschreven zaken. De vergaderingen van de MR zijn openbaar en toegankelijk voor alle leden van de academiegemeenschap.

Vergaderingen van de MR in 2016

In 2016 hebben 9 MR vergaderingen plaats gevonden, te weten op: 14 januari, 18 februari, 14 april, 11 mei, 28 mei, 16 juni, 14 september, 27 oktober en 14 december.

Enige onderwerpen waar de MR zich in 2016 mee bezig heeft gehouden zijn:

Het ICT en de verbetering van de interne communicatie

In 2015 is een traject ingezet voor een nieuwe verbeterde opzet van het ICT. De implementatie van dit nieuwe plan, dat niet altijd even eenvoudig verliep, is door de MR met veel aandacht gevolgd. Er zijn waar nodig vragen gesteld en adviezen gegeven. Ook heeft de MR meermalen aangedrongen op een heldere en eenvoudige informatie voorziening in de vorm van intranet.

De nieuwbouw.

Omtrent de huisvesting en de nieuwbouw heeft de MR vooral aandacht gegeven aan, de aanpassing van de bouwplannen, problemen rond de tijdelijke huisvesting in de Overschiestraat, tijdplanning, en de communicatie rond de nieuwbouw met de academie gemeenschap.

Het MTO

In dit kader zijn onderwerpen besproken betreffende het aanstellingsbeleid, de professionalisering en de zorg voor medewerkers. De MR heeft in 2016 het CvB meermaals gewezen op de behoefte aan een extra medewerker bij personeelszaken die de taken op zich neemt rond de personeelszorg.

De vorming van de nieuwe RvT

De MR heeft in februari Steven ten Thije voorgedragen als lid. In mei is, op verzoek van het wervingsbureau, aanvullend

advies gegeven over het profiel en de gewenste kwaliteiten van de leden van de nieuw samen te stellen RvT.

MR studenten meeting

Op 10 februari hebben studenten MR leden een studenten meeting georganiseerd, met als onderwerp de eindexamens en de voorbereiding op de beroepspraktijk. Het was een vruchtbare bijeenkomst. In nader overleg met de organiserende studenten leden is in april besloten om er geen structureel studenten overleg van te maken, maar deze bijeenkomsten alleen te beleggen als er vraag naar is.

Het Sandberg Instituut

Een MR vergadering was gewijd aan een gesprek met Jurgen Bey over de onderwerpen: 'Onderzoek' en 'De positie van de GRA in het debat'.

De Heidag

Tenslotte is er tijdens de jaarlijkse Heidag op 29 oktober overleg geweest met het MT/CvB over het raamwerk voor het Instellingsplan 2016 2020 Onderwerpen die in dit kader besproken zijn waren:

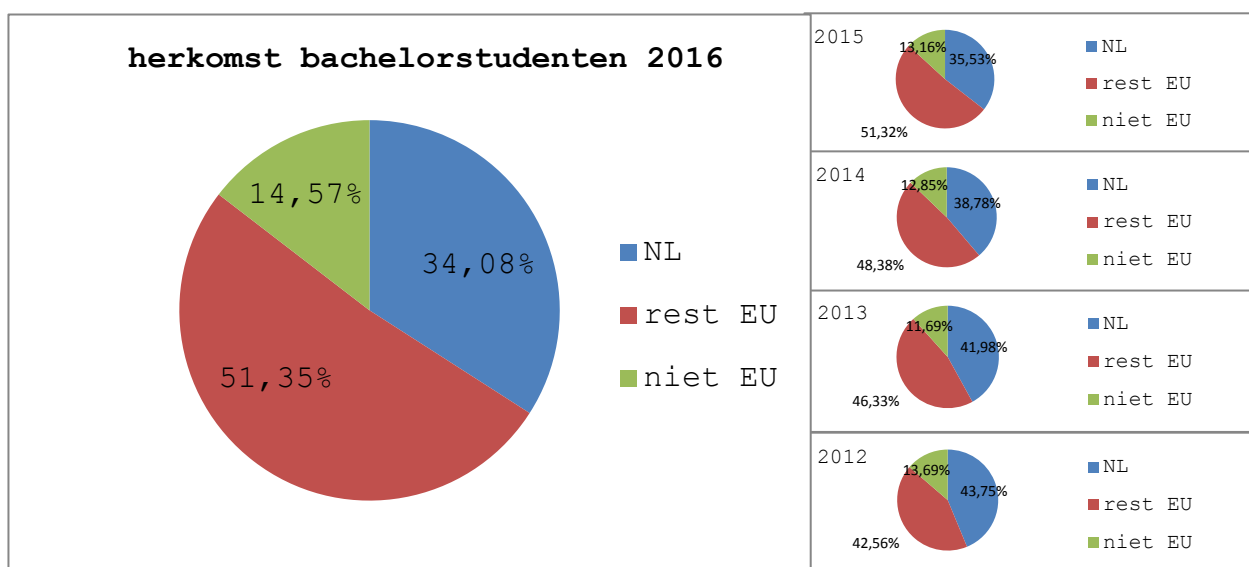
- De positionering van de academie
- Het creëren van ruimte voor onderzoek op de academie
- De positie van de werkplaatsen
- Het versterken van de positie van de kunsten en daarmee de positie van onze Alumni.
- De internationalisering
- De verankering in Nederland
- Het beleid t.a.v. medewerkers en creëren van meerwaarde voor docenten en medewerkers

4. Studenten

De Gerrit Rietveld Academie heeft een internationaal samengestelde studentenpopulatie; 65,9% van de studenten heeft een niet-Nederlandse nationaliteit (Bachelor 65,4%, Master 68,1%); de studenten zijn afkomstig uit 56 verschillende landen.

Na een lange periode waarin het aandeel buitenlandse studenten tussen de 40 en 45% schommelde tekent zich de laatste jaren een duidelijk stijgende tendens af.

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
NL	54,26%	54,07%	48,05%	43,75%	41,98%	38,78%	35,53%	34,08%
rest EU	34,41%	33,44%	37,91%	42,56%	46,33%	48,38%	51,32%	51,35%
niet EU	11,33%	12,49%	14,04%	13,69%	11,69%	12,85%	13,16%	14,57%
totaal	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

4.1 Studentenaantallen

4.1.1 Bacheloropleiding

Op 1 oktober 2016 stonden 688 studenten bij de bacheloropleiding Art & Design ingeschreven, van wie 193 in de propedeuse.

Studentenaantallen per 1 oktober 2016

Studiejaar	Voltijd		Deeltijd		Totaal	
	2016	2015	2016	2015	2016	2015
Basisjaar	146	129	47	34	193	163
Afdelingen						
Beeldende Kunst	98	107	22	27	120	134
VAV	69	81			69	81
Fotografie	26	26			26	26
Keramiek	20	22			20	22
Glasvormgeving	8	10			8	10
Beeld en Taal	21	19			21	19
Arch. Vormgeving & interieur	29	31			29	31
Design lab	31	34			31	34
Edelsmeden	19	13			19	13
Grafisch ontwerpen	81	69			81	69
Mode	28	36			28	36
Textiele vormgeving	29	24			29	24
Dogtime Instabiele Media			14	16	14	16
Totaal BA	605	601	83	77	688	678

4.2 Ontwikkelingen in aantallen afgestudeerden en beleid

Zie hoofdstuk 3

4.3 Werving en opvang van studenten

4.3.1 Werving en opvang bacheloropleiding

Jaarlijks wordt in januari de Open Dag georganiseerd. Tijdens de Open Dag tonen de afdelingen het werk van studenten, zijn er proeflessen en presenteert het Basisjaar hun jaarlijkse afdelingsproject, dit jaar was het thema 'exchange'. Potentiële kandidaten hebben op deze dag de gelegenheid een portfolio aan de toelatingscommissie te tonen. De toeloop is steeds buitengewoon groot, ca 2000 bezoekers.

Uit onderzoek is gebleken dat de meerderheid van de bezoekers van de Open Dag op de hoogte is via de website van de Gerrit Rietveld

Academie, via informatie van de schooldecaan of via vrienden/bekenden.

Decanen van alle middelbare scholen ontvangen elk jaar informatie inclusief een affiche voor de Open Dag. Zelf geven wij actief voorlichting tijdens de dagen die georganiseerd worden in Haarlem en Amsterdam door de Geldergroep in opdracht van de Amsterdamse Kring van Schooldecanen. Deze voorlichting is gericht op derde- en vierdejaars leerlingen van HAVO en VWO. Aan ca. 300 leerlingen en ouders wordt voorlichting gegeven over het studeren aan onze academie.

Naar aanleiding van het gestaag dalende percentage Nederlandse studenten initieert de academie verschillende activiteiten die in bijzonder zijn gericht op Nederlandse potentiële studenten. Sinds 2015 organiseert de academie daarom in aanvulling op de Open Dag een op deze groep gerichte informatiemiddag in november.

Vooropleiding

Wie vastbesloten is om een studie aan de Gerrit Rietveld Academie te volgen, maar nog onvoldoende voorbereiding heeft gehad om succesvol toelating te doen, kan zich aanmelden voor de Vooropleiding. Deze is bedoeld voor mensen tot 26 jaar, die minimaal HAVO of MBO hebben of daarin afstuderen. De opleiding duurt een jaar. Als de student de vooropleiding met voldoende resultaat afsluit, is toelating tot het Basisjaar van de Gerrit Rietveld Academie mogelijk. Ongeveer de helft van de cursisten komt uit het buitenland

Oriëntatiecursus (het 0 jaar)

Daarnaast biedt de Gerrit Rietveld Academie het Oriëntatiejaar op de zaterdagmiddag. Deze cursus is bedoeld voor mensen met een beeldende aanleg die serieus en gemotiveerd bezig zijn met beeldende middelen, maar nog geen duidelijke voorstelling hebben van het kunstvakonderwijs.

De cursus stelt hen in staat inzicht te verwerven in hun mogelijkheden, zodat zij een gefundeerde keuze kunnen maken voor een studie aan een kunstacademie. De gemiddelde leeftijd van de deelnemers ligt hoger dan bij de Vooropleiding.

Begeleiding

Gedurende hun studie werken de studenten individueel of in kleine groepen en kunnen ze hun voor een groot deel het eigen studieprogramma en -tempo bepalen. Als studenten onderdelen buiten de eigen afdeling willen volgen, dan wordt dat besproken met de begeleidende docenten en wordt aan de hand van een motivatie bekeken of dit zinvol is. De docenten bieden zoveel mogelijk maatwerk.

Bij de voorbereiding op het eindexamen wordt de student intensief begeleid door minimaal drie docenten.

Binnen de studiejaar worden de studenten begeleid door hun mentor. Deze is de eerste schakel bij het signaleren van stagnatie en problemen, die in eerste instantie binnen de afdeling worden opgelost. Wanneer dit niet mogelijk is, kan de student worden doorverwezen naar de studentendecaan. Deze kan de student begeleiden bij motivatie-, structuur-, communicatie- en/of praktische problemen. In het geval van persoonlijke en psychische problemen worden studenten veelal doorverwezen naar externen.

Inhoudelijke coaching

Studenten die dreigen vast te lopen in hun creatieve ontwikkeling worden gecoacht door docenten met ervaring in specifieke artistieke coachingstrajecten.

Aangepast studietraject

In het verslagjaar is een aantal studenten opgenomen in het aangepast studietraject. Dit is een traject waarbij studenten, die ondanks het coachingstraject en begeleiding door de decaan niet goed (in de groep) kunnen functioneren en daardoor studievertraging oplopen, een aangepast studieprogramma wordt geboden.

In dit programma blijft de afstudeerrichting verantwoordelijk voor de student, maar worden docenten binnen, maar ook soms buiten, de afdeling gevraagd de student te begeleiden op een wijze die beter bij de student past. Met de student wordt een overeenkomst afgesloten met betrekking tot de te behalen studieresultaten. Wanneer student hieraan niet voldoet, ondanks de extra inspanningen van de academie, wordt de studie beëindigd. De coach en de studentendecaan zijn bij dit traject betrokken.

Studeren met een handicap

Ieder jaar, aan het begin van het studiejaar, vindt er een inventarisatie onder de studenten plaats waarbij gevraagd wordt naar een eventuele beperking die een belemmering voor de studie kan zijn. Dit jaar is het door 8 studenten ingestuurd. Gedurende het jaar melden zich steeds meer studenten die merken dat zij door een handicap problemen hebben met de studie. In het verslagjaar was van 45 studenten bekend dat zij hinder tijdens hun studie (kunnen) ondervinden door hun beperking. In het algemeen betreffen dit beperkingen op het mentale vlak, dyslexie en AD(H)D.

In november heeft er een voorlichtingsbijeenkomst plaatsgevonden over psychoses. Omdat deze aandoening zich veelal manifesteert in de jongvolwassenheid wordt ook de Rietveld Academie hiermee geconfronteerd. Tijdens de bijeenkomst deelden een psychiater en sociaal verpleegkundige hun kennis en ervaring met docenten en medewerkers.

4.3.2 Werving en opvang masteropleidingen

Werving voor de master opleidingen vindt plaats via de website, advertenties, email campagnes, social media, brochure, promotie tijdens Sandberg projecten, jaarlijkse open dag, rondleidingen en gesprekken voor individuele geïnteresseerden en groepen, scouting tijdens de eindpresentaties van (internationale) bachelor opleidingen beeldende kunst en vormgeving, mond tot mond reclame, lezingen op bachelor opleidingen en door het aanspreken van alumni. Daarnaast wordt actief geworven via de persoonlijke netwerken van de afdelingshoofden en studenten. Zij treden daarbij op als ambassadeurs van het instituut.

De werving voor de tijdelijke programma's verloopt gericht. Veel kandidaten komen uit het netwerk rond het betreffende onderzoek. Er wordt op specifieke plekken voorlichting gegeven en geadverteerd. Gemiddeld wordt 10% van de aanmeldingen gehonoreerd. Het aanmeldproces is volledig gedigitaliseerd en daardoor goed toegankelijk. Tijdens de toelatingsprocedure is er één contactpersoon voor algemene vragen en zijn alle coördinatoren aanspreekbaar voor afdelingsgebonden vragen. Het is gebleken dat geïnteresseerde studenten dit persoonlijke contact op prijs stellen.

Van alle toegelaten studenten in 2016 voldeden 7 studenten niet aan één van de toelatingseisen. Meestal bezit men geen Bachelor in Design of Kunst. Voor elk van hen is gemotiveerd waarom aanname belangrijk werd geacht. Zij zijn vervolgens allen met goedkeuring van het CvB toegelaten.

4.4 Bindend studieadvies

De Gerrit Rietveld Academie maakt aan het einde van de propedeuse gebruik van de mogelijkheid om studenten die onvoldoende presteren een bindend studieadvies te geven. Dit advies is met een aantal waarborgen omkleed. Voltijd studenten die halverwege het studiejaar 2015/2016 negatief werden beoordeeld kregen vóór 1 februari 2016 een waarschuwingsbrief, de zogenaamde Waarschuwing Bindend Studieadvies. De betreffende studenten worden gewezen op de onvoldoende studieresultaten en de consequentie die dat kan hebben voor de voortzetting van de studie indien er niets verandert.

Bij de kerstbeoordeling in 2015 hebben 23 studenten uit het Basisjaar een waarschuwing bindend studieadvies ontvangen. Van deze 23 zijn er 7 aan het eind van het jaar doorgestroomd naar een vakklas, 7 volgen opnieuw het Basisjaar, 3 zijn gestopt met de studie en 6 hebben een Bindend Studieadvies ontvangen. Aan het eind van 2014-2015 zijn geen waarschuwingen bindend studieadvies uitgedeeld in de DOG-time propedeuse, daarom zijn er ook geen bindend studie adviezen uitgedeeld. Aan het eind van het studiejaar 2015-2016 heeft één DOG-time student een waarschuwing bindend studie advies ontvangen.

Experiment BSA hoger studiejaar

Vanaf september van het verslagjaar werd het Experiment BSA hoger studiejaar actief. Dit betekent dat studenten van het cohort 2013-2014, die in het tweede jaar van hun studie onvoldoende resultaten behalen (0 studiepunten), een bindend studieadvies kunnen krijgen. De waarschuwing voor dit BSA, wordt gegeven naar aanleiding van een onvoldoende eerste beoordeling, in december. In het kader van de pilot bindend studieadvies in een hoger jaar, zijn er dit studiejaar wederom geen waarschuwingen uitgedeeld.

4.5 Toelating en selectie

Toelatingen bacheloropleidingen

Kandidaten kunnen tijdens het toelatingssprekuur in een kennismakingsgesprek een toelichting op hun werk geven. De aspirant-student laat tijdens dit gesprek met een docent, dat ongeveer 20-30 minuten duurt, een ruime hoeveelheid recent werk zien en praat over zijn of haar verlangens en gedachten om de academie te volgen. Aan het einde van het gesprek ontvangt de aspirant-student een advies over het al dan niet deelnemen aan het toelatingsexamen. Bij een positief advies krijgt de kandidaat een aanmeldformulier uitgereikt. Buitenlandse kandidaten die niet in de gelegenheid zijn naar het toelatingssprekuur te komen, hebben de mogelijkheid hun werk met een motivatie in te dienen bij Bureau Toelatingen van de academie. Aan de hand van het werk en de motivatiebrief wordt beoordeeld of de kandidaat aan het toelatingsexamen mag deelnemen.

Tijdens het toelatingsexamen wordt met de individuele kandidaten gesproken aan de hand van door hen gemaakte opdrachten en meegenomen werk. De basisjaarkandidaten worden door twee onafhankelijk van elkaar werkende commissies beoordeeld. Deze commissies zijn samengesteld uit een docent van het basisjaar, een docent van een ontwerpafdeling, een docent van een autonome afdeling en een student. Op basis van de oordelen en commentaren velt de Eindcommissie Toelatingen uiteindelijk het eindoordeel. De kandidaten die zich voor een vakafdeling of de deeltijdstudie hebben aangemeld, worden beoordeeld door een commissie die is samengesteld uit een hoofddocent en docenten/studenten van de desbetreffende afdeling. Deze commissie formuleert een adviserend oordeel, op basis waarvan de Eindcommissie Toelatingen een eindoordeel velt. De kandidaten die zich voor de Vooropleiding en de Oriëntatiecursus hebben aangemeld, worden beoordeeld door een commissie van docenten van de betreffende cursus. Deze commissie velt een eindoordeel.

Aanmeldingen voor het studiejaar 2016/2017

Tijdens het studiejaar 2015/2016 hebben 677 kandidaten een gesprek gehad tijdens de toelatingssprekuren: 540 kandidaten voor het basisjaar voltijd (waarvan 5 kandidaten met het

voornemen de studie Beeld & Taal te gaan volgen), 76 kandidaten voor eerste studiejaar deeltijd, en 56 kandidaten voor de vakklassen (zij-instroom). Van de 677 spreekuurbezoekers kregen 427 kandidaten een aanmeldformulier uitgereikt voor het toelatingsexamen.

322 kandidaten hebben hun portfolio ingediend ter beoordeling en daarvan kregen 143 kandidaten een aanmeldformulier toegezonden. Kandidaten die al een propedeuse aan een kunstacademie hebben behaald in Nederland, Duitsland, België, Frankrijk, Zwitserland, Denemarken, Noorwegen, Zweden, Finland, Verenigd Koninkrijk, Oostenrijk of Ierland, kunnen een aanmeldformulier aanvragen en hoeven niet op het spreekuur te komen of een portfolio in te dienen. 61 kandidaten met een afgeronde propedeuse hebben hiertoe een verzoek ingediend en een aanmeldformulier ontvangen. Van de in totaal 631 kandidaten die toelatingsexamen mochten doen, hebben zich 567 kandidaten aangemeld voor het toelatingsexamen. 49,21% van deze kandidaten is toegelaten, 35,98% is afgewezen en 14,81% is niet verschenen op het examen. Van de 39 cursisten die de Vooropleiding 2015-2016 van de Gerrit Rietveld Academie succesvol hebben afgerond, zijn uiteindelijk ook nog eens 32 studenten ingestroomd in de propedeuse. *Overall is 27,93 % van alle kandidaten die zich hebben aangemeld voor de toelatingsprocedure toegelaten tot de opleiding.*

	Aanmeldingen 1 ^e ronde	Naar 2 ^e ronde	Afgewezen	No-show	Toegelaten
Spreekuur	677	427	204	84	279 (27,93%)
Portfolio	322	143			
Prop. Elders		61			
Vooropleiding					32
Totalen	999	631			311

Selectie

Alleen al de verschillen in leeftijd en nationaliteit maken het een hachelijke zaak de Rietveldstudent in enkele termen te karakteriseren. Toch zijn er opvallende overeenkomsten. Voor veel studenten geldt dat ze zeer zelfstandig, zelfbewust en kritisch zijn. Zij zijn in de regel ook iets ouder dan de gemiddelde student in het hoger beroepsonderwijs. De buitenwacht kenschetst de Rietveldstudenten vaak als eigenzinnig. Binnen de academie wordt daar precies zo over gedacht. Verwonderlijk is dat niet: al bij de selectie wordt naar onafhankelijke geesten gezocht en het onderwijs is er op gericht het zelfbewustzijn verder te versterken. In toelatingsgesprekken en - examens wordt nagegaan of de kandidaten in grote trekken aan het volgende ideaalbeeld voldoen:

- geeft in zijn werk blijk van een open en nieuwsgierige kijk op de wereld;
- heeft een onderzoekende instelling;
- toont betrokkenheid bij zijn werk en alles wat hij verder onderneemt;

- geeft blijk van intelligentie, eigenzinnigheid en een communicatieve instelling;
- kan gemakkelijk associëren en kritisch analyseren;
- is geïnteresseerd in de wereld van kunst en cultuur;
- heeft een sterk ontwikkeld beeldend vermogen.

Aan de Gerrit Rietveld Academie heeft de student de rol van participant, niet van klant. Er wordt een actieve bijdrage van hem verwacht als het gaat om de vormgeving en uitvoering van het onderwijs. Bij het samenstellen van het onderwijs wordt rekening gehouden met zijn wensen, net zoals rekening gehouden wordt met de wensen van de docenten, afdelingen en het al dan niet georganiseerde beroepsveld. Het onderwijs aan de Gerrit Rietveld Academie is gericht op de individuele student. Vanaf het allereerste verzoek om kennismaking hanteert de academie een individuele benadering, die na de toelating wordt voortgezet in individuele begeleiding, dat wil zeggen begeleiding gericht op individuele kwaliteiten.

4.6 Buitenlandse studenten, vreemdelingenwet

De kwaliteit van de buitenlandse studenten op de Gerrit Rietveld Academie is veelal van een hoog niveau, niet in de laatste plaats omdat veel van hen in het land van herkomst al (deels) een kunstopleiding hebben gevolgd. Hun aanwezigheid draagt sterk bij aan de internationale uitstraling en de kwaliteit van de academie.

Deze buitenlandse studenten, met name die uit niet EU/EEA - landen, hebben extra ondersteuning nodig bij praktische zaken. Zaken waarbij de academie deze studenten moet helpen zijn: het aanvragen van een verblijfsvergunning; aanvragen van verzekeringen, openen van een bankrekening, het aanvragen van zorgtoeslag/huurtoeslag, aanvragen van kwijtschelding bij gemeentebelastingen en het vinden van huisvesting.

Huisvesting

De Gerrit Rietveld Academie heeft overeenkomsten met vier studentenwoningbouworganisaties wat de volgende mogelijkheden biedt:

- DUWO heeft, sinds september 2016, 84 gemeubileerde en gestoffeerde eenheden gereserveerd voor de Gerrit Rietveld Academie in een nieuw opgeleverd complex in de Jacques Veltmanstraat. Hiervan zijn 25 eenheden specifiek bestemd voor masterstudenten. De wooneenheden van DUWO kunnen alleen worden toegewezen aan internationale studenten, met een maximum van 1 jaar voor bachelorstudenten en twee jaar voor masterstudenten
- Ymere heeft voor 10 kale kamers in de Willemstraat een voorrangregeling voor Rietveldstudenten die zijn ingeschreven bij Studentenwoningweb

- Stichting Diogenes heeft acht kale kamers gereserveerd voor de Gerrit Rietveld Academie in het Claes Claesz hofje in de Jordaan.
- Heesterveld Creative Community biedt in samenwerking met Ymere hogere-jaars studenten de mogelijkheid om een woning te huren in de Community in Amsterdam Zuid-Oost tegen een aantrekkelijke huur. Wel wordt van deze studenten verwacht dat zij creatieve activiteiten ontplooiën waarbij bewoners van Zuid-Oost worden betrokken. Ieder jaar is er een aantal studenten dat deel neemt aan deze Community.

5. Personeel

5.1 Personeelsbeleid

Medio 2014 heeft het handboek personeelsbeleid het licht gezien. Een handboek dat is vervaardigd om duidelijkheid en inzicht te geven in de voor de academie van toepassing zijnde arbeidsrechtelijke regelingen zoals vastgelegd in diverse wetten en de cao HBO. Medio 2016 zijn er enige wetten bijgekomen c.q. veranderd en zijn diverse regelingen in de cao gewijzigd. Naast het aanpassen van deze zaken in bestaande regelingen is met name aandacht gegeven aan de verdere uitwerking van artikel M in de cao (=Duurzame Inzetbaarheid), een regeling die een basis legt onder gezond ouder worden naast werken. Deze is in 2016 nader uitgewerkt en aan het personeel gecommuniceerd.

Invulling formatie docenten

De docententeams van zowel de bachelor- als de masteropleidingen bestaan voor een belangrijk deel uit jonge, vernieuwende kunstenaars en vormgevers die als zodanig werkzaam zijn in de praktijk. Hiermee kan gericht ingespeeld worden op de wisselende stromingen binnen de wereld van beeldende kunst en vormgeving. De bemensing van de teams vindt ieder studiejaar plaats door docenten op basis van een contract aan te stellen, een projectopdracht te geven, dan wel door jonge kunstenaars als gastdocent met een vrije opdracht een creatieve impuls te laten geven aan de studenten. Op deze wijze kan op basis van het te verzorgen onderwijsprogramma het voor iedere student gewenste maatwerk worden geleverd.

Formatievaststelling en werving

Aan het begin van de zomer spreken het CvB lid bacheloronderwijs en het hoofd personeelszaken met alle hoofddocenten over de docentenformatie voor het in het vooruitzicht liggende studiejaar. Dit om te bepalen welke docenten, veelal uit specifieke vakdisciplines voortkomende kunstenaars, de afdelingen gaan bemensen. De hoofddocenten werven en selecteren zelf in bijna alle gevallen de nieuw aan te stellen docent. Het CvB lid bacheloronderwijs neemt dan de definitieve beslissing over de aanstelling. Bij de masteropleidingen vindt de invulling op vergelijkbare wijze plaats.

Voor vacatures in algemeen- en onderwijs ondersteunende functies wordt geworven in dagbladen of op een wervingssites dan wel door middel van het inschakelen van een extern wervingsbureau. Op de website van de academie wordt dan een link geplaatst en/of aanvullende informatie verstrekt. De selectie van de meest geschikte kandidaat wordt dan uitgevoerd door een intern samengestelde commissie.

5.2 Personeel: feiten en cijfers

Algemeen

Ook in het jaar 2016 is gebruik gemaakt van de diensten van zelfstandige kunstenaars die de studenten begeleiden in hun zoektocht naar het kunstenaarschap. Deze docenten werken als zelfstandige en worden gehonoreerd op basis van een factuurbetaling. Ook bij de master zijn veel buitenlandse docenten op deze wijze verbonden aan de hogeschool. De omvang van de inzet van docenten op factuurbasis is vergelijkbaar met 10,8 fte. Deze inzet komt bovenop de in onderstaande tabel becijferde omvang van het OP en dient te worden betrokken bij het vaststellen van het aandeel 'directe' fte's. Een vergelijking met voorgaande jaren laat zien dat de inzet van docenten op basis van een factuurbetaling licht groeit. In 2015 had deze nog een omvang van ca. 9 fte. Naast het vaste, tijdelijke en via factuur ingehuurd personeel werden nog ca. 350 gastdocenten ingezet. De mogelijkheid om zelfstandige kunstenaars/ontwerpers op zzp-basis in te zetten is in 2016 onder druk komen te staan door het in werking treden van de wet DBA. De Vereniging Hogescholen heeft in overleg met de belastingdienst een regeling getroffen die voor beroepsbeoefenaars die werken bij onze academie niet goed werkbaar is. Het uitstellen van de DBA tot 1 januari 2018 zal vermoedelijk leiden tot een heroverweging van deze wet en daarbij hopelijk tot een voor de academie en de kunstenaar progressiever beleid. Een beleid dat, net als in voorgaande jaren, de mogelijkheid biedt om zelfstandig kunstenaars in te kunnen blijven zetten op basis van hun zelfstandigheid.

Onderwijzend Personeel (OP)

De formatie van het docententeam is een afgeleide van het aantal studenten en het onderwijsprogramma. De bezetting zoals hieronder weergegeven geeft, gezien de inhuur van factuurdocenten die niet via het salarissysteem betaald en dus niet geregistreerd worden een incompleet beeld van het OP totaal.

In 2016 hebben zich geen situaties voorgedaan waarbij het dienstverband beëindigd moest worden vanwege structurele arbeidsongeschiktheid. Met enkele ervaren en gewaardeerde docenten, is afgesproken dat ze ook na de AOW leeftijd bereikt hebben les blijven geven. Dit om het jaar af te ronden dan wel om kennis over te dragen aan jongere collega's.

Onderwijsondersteunend personeel (OOP)

Het gros van de medewerkers OOP is werkzaam in de werkplaatsen. Wisselingen van de wacht hebben hier bijna niet plaatsgevonden. Binnen deze groep heeft dus geen noemenswaardige beweging plaatsgevonden in omvang dan wel in organisatievorm.

Algemeen Ondersteunend Personeel (AOP)

Bij het AOP hebben geen substantiële wijzigingen in de structuur en omvang van de formatie plaatsgevonden. Wel is uitvoering gegeven aan de verdere professionalisering van de afdeling ICT. Voor een kleine organisatie zoals de academie is het moeilijk alle kwaliteiten zelf in huis te hebben en bij een verdere uitbouw van de ICT faciliteiten aan studenten en personeelsleden is daarom ook besloten diverse werkzaamheden uit te besteden. Deze aanpassing heeft voor het zittende personeel niet geleid tot een ontslag of herplaatsing elders in de organisatie. Alle huidige ICT medewerkers hebben binnen de afdeling een nieuwe voor hen geschikte functie gekregen.

Naar aanleiding van de benoeming van de directeur Bedrijfsvoering tot voorzitter van het CvB is in het voorjaar, vanuit de eigen gelederen, een hoofd bedrijfsvoering benoemd.

Bezetting d.d. 31 december 2016

	2016	2015	Fte 2016	Fte 2015
Aantal vrouwen CvB	1	1	0,9	0,9
Aantal mannen CvB	2	2	1,6	1,6
Totaal CvB	3	3	2,5	2,5
Aantal vrouwen OP	53	60	13,72	16,71
Aantal mannen OP	76	75	20,36	21,1
Totaal OP	129	135	34,08	37,81
(de docenten contractonderwijs zijn meegeteld bij het totaal)				
Aantal vrouwen OOP	23	17	9,79	8,75
Aantal mannen OOP	26	30	11,99	12,38
Totaal OOP	49	47	21,78	20,94
Aantal vrouwen AOP	55	51	26,42	24,22
Aantal mannen AOP	29	29	17,26	19,11
Totaal AOP	84	80	43,68	43,33
(totaal AOP=inclusief 4,7 fte. voor 25 werkstudenten)				
Contractonderwijs				
Aantal vrouwen	5	5	0,94	0,89
Aantal mannen	2	2	0,22	0,18
Totaal	7	7	1,16	1,07

Totaal M+V+Fte	262	260	102,04	102,25
----------------	-----	-----	--------	--------

Gemiddelde omvang dienstbetrekking

Vrouwen	0,39
Mannen	0,38

Tijdelijke contracten	2016	2015	Fte 2016	Fte 2015
Aantal vrouwen OP	29	40	6,13	9,83

Aantal mannen OP	36	39	6,96	7,91
Totaal OP	65	79	13,09	17,74
Aantal vrouwen OOP	10	5	3,14	1,9
Aantal mannen OOP	4	7	1,5	1,38
Totaal OOP	14	20	4,64	3,28
Aantal vrouwen AOP*	33	30	10,74	9,05
Aantal mannen AOP*	11	14	3,06	6,51
Totaal AOP	44	44	13,8	15,56
Totaal M+V+Fte	113	143	31,53	36,58

Gemiddelde omvang tijdelijke dienstbetrekking

Vrouwen 0,19

Mannen 0,11

Indeling in functieschalen

	<u>2016</u>	<u>2015</u>
15	1	1
14		
13	20	20
12	46	46
11	51	51
10	25	25
9	11	10
8	44	40
7	17	19
6	4	3
5	6	8
4	6	4
3	4	2
2		
1	27	32
	262	261

5.3 Arbeidsomstandigheden

De Gerrit Rietveld Academie maakt voor de uitvoering van Arbo-ondersteuningsactiviteiten gebruik van de Arbodienst ArboVitale. Deze arbodienst verleent op basis van een zogenaamde maatwerkregeling diensten. Een gecertificeerde bedrijfsarts houdt, afhankelijk van de noodzaak hiertoe spreekuur op de eigen locatie en overlegt met personeelszaken en/of leidinggevenden. Alle aanvullende zorgverlening wordt, naar gelang dit vanuit het spreekuur voortkomt, eveneens ondersteund door ArboVitale dan wel door andere organisaties die in die bijzondere zorg gespecialiseerd zijn. Dit geldt voor de uitvoering van de Livvit regeling, de Wet Poortwachter en voor andere Arbo-aangelegenheden zoals de Risico Inventarisatie, het AGSU- en PAGO beleid en dergelijke.

Beleid fysieke belasting

Om te zorgen dat wordt gelet op een goede werk- en zithouding en daarmee kans om fysieke problemen zoals RSI te krijgen te voorkomen wordt bij de aanvang van werkzaamheden aan alle nieuwe medewerkers die een bureaufunctie bekleden een RSI-folder overhandigd. Waar nodig worden ter voorkoming van problemen i.o.m. de arbo coördinator hulpmiddelen aangeschaft. Bij de informatieverstrekking wordt meegenomen dat niet alleen op het werk de stoel en de computer goed moeten staan maar dat ook in de thuissituatie het geval moet zijn.

Rookbeleid

In alle gebouwen van de academie geldt een rookverbod.

Klachtenregeling Ongewenst Gedrag

Voor personeel dat te maken krijgt met ongewenst gedrag door hetzij personeel, hetzij studenten, kent de academie de Klachtenregeling Ongewenst Gedrag. In 2016 zijn bij de afdeling Personeelszaken geen schriftelijke klachten binnengekomen.

Ziekteverzuim

De in 2016 ontstane arbeidsongeschiktheid is voor het grootste deel te wijten aan niet vermijdbare medische klachten. Het ziekteverzuim van 2016 is lager dan in 2015: 2,7% versus 3,7% in 2016. Medio het jaar is herstel opgetreden bij enkele personen bij wie al langere tijd arbeidsongeschiktheid voor het eigen werk was vastgesteld.

Werkdruk/taakbelasting

De werkdruk en taakbelasting maken onderdeel uit van de te houden functioneringsgesprekken en wordt uitgevraagd in het MTO. Tijdens piekperioden of bijzondere omstandigheden, zoals het eindexamen of invoering van een nieuw automatiseringssysteem, wordt extra personeel ingehuurd of worden extra uren toegekend.

5.4 Arbeidsvoorwaarden

Vakbondsoverleg

In het verslagjaar heeft geen overleg met vertegenwoordigers van de centrales voor overheid- en onderwijspersoneel plaatsgevonden.

Contractvormen

De academie werkt niet met flexibele contracten en niet met min-max contracten. Wel worden diverse tijdelijke, klein van omvang zijnde en dus kortdurende werkzaamheden uitgevoerd door studenten die betaald worden op basis van een oproepcontract. Hiermee wordt aan Rietveldstudenten de mogelijkheid geboden iets bij te verdienen. Deze contracten worden afgesloten conform hoofdstuk D van de Cao.

Arbeidsmarkttoelage

In 2016 is deze regeling niet toegepast.

Verrekening vakbondscontributie

Ook in 2016 is door diverse medewerkers (=ca. 15) gebruik gemaakt van de verrekening van de vakbondscontributie met de eindejaarsuitkering.

Besteding DAM-gelden (Decentrale Arbeidsvoorwaarden Middelen):

De GRA heeft in 2016 ca. € 74.569,- besteed aan de decentrale middelen. Begroot was: € 77.404,-

Specificatie van de uitgaven:

Extra kosten Woon-werkverkeer	€ 39.410,-
Zorgverlof	€ 1.800,-
Livvit	€ 12.870,-
IPAP verzekering geheel+gedeeltelijk	€ 20.489,-
Totaal	€ 74.569,-

Uitgaven in het kader van het professionaliseringsplan

Out of pocketkosten professionalisering:

Loonsom	Uitgaven	% van de loonsom	& afwijking vd loonsom:	€afwijking budget:
€5.489.661-	€60.433,-	1,1%	-1,9%	-104.256,-

6. Materiële voorzieningen en milieuzorg

6.1 Huisvesting

6.1.1. Gebouwen

De Stichting Gerrit Rietveld Academie (Gerrit Rietveld Academie en het Sandberg Instituut) is voor het grootste gedeelte gehuisvest op een locatie aan de Fred. Roeskestraat met twee gebouwen in eigendom, te weten:

- het *Rietveldgebouw*, Fred Roeskestraat 96 (circa 9000 m2 bruto, 6500m2 nuttig oppervlak);
- het *Bentham & Crouwelgebouw (BC)*, Fred Roeskestraat 98 (circa 6500 m2 bruto, 4500 m2 nuttig oppervlak).

Dependants:

Overschiestraat 188

Sinds de zomer van 2015 heeft de Rietveld Academie een nieuwe dependance gehuurd gevestigd op de Overschiestraat 188. Deze locatie is gehuurd ter vervanging van de Vetterstraat 66 en de Olympic Plaza. De Overschiestraat beschikt over een kantoorgedeelte verdeeld over drie verdiepingen van ongeveer 2000m2 en een grote hal van ruim 2000m2. Het Sandberg Instituut, voorheen gevestigd op de hoogste drie verdiepingen in het BC gebouw is in zijn geheel naar de Overschiestraat verhuisd en is daarmee de hoofdgebruiker van de nieuwe dependance. Het SI maakt met name gebruik van de kantoren verdeeld over de eerste en tweede verdieping en heeft een eigen entree.

De bachelorafdeling Beeldende Kunst heeft een aantal studio- en presentatieruimtes op de begane grond in deze nieuwe dependance. De locatie geeft daarnaast ruimte aan een tekenlokaal en diverse projectruimtes, te gebruiken door alle Rietveld en Sandberg-studenten. In 2016 is er veel tijd en aandacht besteed aan het verbeteren van de locatie om een meer geschikte onderwijslocatie te faciliteren.

Guest Houses

Het pand aan de Fred Roeskestraat 105 doet ook in 2015 weer dienst als guesthouse 'Grey House', residentie voor (buitenlandse) gastdocenten van de Rietveld Academie evenals een verdieping in het pand aan de Irenestraat 19, guesthouse van de (buitenlandse) gastdocenten van de Master.

In totaal heeft de Rietveld Academie zo'n 20.000 m2 bruto ruimte in gebruik:

- Rietveld gebouw: 9000m2
- BC gebouw: 6500m2
- Overschiestraat: 4300m2
- Grey house: 105m2
- Guesthouse: 130m2

6.1.2. Bouwkundige aanpassingen

In 2016 is, in aanloop naar een nieuwe huisvestingssituatie van de academie in 2018, verbouwd in het Rietveld gebouw.

Fotografie

De fotografiewerkplaats is een van de oudste werkplaatsen van de academie waardoor het hoog tijd was voor een grondige renovatie. De oude situatie bestond uit vele kleinere hokjes waardoor het heel benauwend en rommelig overkwam. De nieuwe werkplaats bestaat uit meerdere grote ruimtes waaronder een doka van 32m² en een werkplaats van 29m².

Glas

De werkplaats is grondig verbouwd om een meer open en uitnodigende ruimte te creëren. Hierdoor zijn er meer vrije m²'s gerealiseerd en de werkplaats minder druk en benauwend is.

VAV

In december 2015 had VAV hun nieuwe locatie op de 1ste etage van het Rietveld Gebouw in gebruik genomen. Er was afgesproken om eventuele aanpassingen aan de ruimte in de zomervakantie uit te voeren. Er is besloten om enkele muren te verwijderen waardoor er Om een ideale mix van open ruimtes en projectruimtes te creëren zijn enkele muren verwijderd.

6.1.3. Groot onderhoud

In de zomer van 2016 is groot onderhoud uitgevoerd aan de noord- en oostgevel van het Rietveld Gebouw. Alle metalen kozijnen zijn geschuurd, geverfd en voorzien van een nieuwe kit laag.

Nutsaansluiting

Begin 2016 is het gehele nutstracé verlegd in voorbereiding voor de nieuwbouw. Het oude tracé lag op de plek waar de nieuwbouw komt waardoor een verplaatsing noodzakelijk was. Het nieuwe leidingwerk is getest, gekeurd, in gebruik genomen en voldoet aan de meest actuele wettelijke eisen.

Jaarlijks onderhoud

In 2016 is al het andere jaarlijks onderhoud (van o.a. de ovens (Blaauw), liften (Kone), beveiliging (Stanley) uitgevoerd conform contract. Daarbij heeft de academie, waar van toepassing, voldaan aan zijn wettelijke verplichtingen.

6.2 Faciliteiten

Faciliteiten

Door de verbouwingen in het BC gebouw en GRA gebouw van de laatste jaren, zijn de faciliteiten aanzienlijk verbeterd. Daarnaast voert de Rietveld jaarlijks grote en kleine

aanpassingen uit om te voldoen aan de wensen en eisen van studenten, medewerkers en de wetgever.

Systemen

Begin 2016 zijn er nieuwe multifunctionals in gebruik genomen. Dit heeft geresulteerd dat follow-me printing geïntroduceerd kon worden. Met follow-me printen kunnen printopdrachten op elke gekoppelde multifunctional uitgeprint worden.

6.3 Werkplaatsen

De Gerrit Rietveld Academie heeft een groot aantal werkplaatsen waar de studenten kunnen beschikken over een diversiteit aan ambachtelijke en digitale technieken om hun werk uit te voeren. Aan het begin van elk schooljaar kunnen de studenten een rondleiding volgen langs de verschillende werkplaatsen. Tijdens de studie kunnen zij kennismaken met de werkplaatsen via afdelingoverschrijdend onderwijsaanbod.

De verschillende werkplaatsen zijn zoveel mogelijk geconcentreerd in de gebouwen gehuisvest:

- Hout, metaal, sieraadontwerp en glas in de laagbouw van het hoofdgebouw;
- Keramiek op de BG in het BC gebouw
- In de kelder van het hoofdgebouw de grafische werkplaatsen en drukkerijen (grafiek, zeefdruk, textiel, boekdruk/zetterij en de werkplaats Cad Cam.
- ICT werkplaats in het hoofdgebouw; In 2013 is de ICT-werkplaats opgesplitst in een beeldbewerkingswerkplaats en een zelfstandig opererende algemene werkplaats. ICT werkplaats, video-editing werkplaats, geluidsstudio en film- en animatiestudio in de nieuwbouw op de 5^e verdieping.

De afdelingen Mode (naaiatelier), Textiel (weverij) en Fotografie (doka en studio) beschikken over een werkplaats direct naast de afdeling, evenals de werkplaatsen van de eerder genoemde afdelingen Sieraadontwerp, Keramiek en Glas.

6.4 Milieuzorg, energie en veiligheid

Het zorgvuldig omgaan met grondstoffen, afvalstoffen, het gebouw en de veiligheid van gebouwen en terreinen enerzijds en de persoonlijk veiligheid van studenten en medewerkers heeft binnen de academie de nodige aandacht. De regels waar studenten zich in dit kader aan moeten houden zijn vastgelegd in de huisregels die zijn opgenomen in het studentenstatuut.

Milieuzorg

Wet verontreiniging oppervlaktewater

Waternet is de vergunningsverlener in het kader van de op basis van de Wet Milieubeheer verplichte vergunning voor het lozen van afvalwater. Het proceswater dat uit werkplaatsen en gootstenen

ten behoeve van de schilderactiviteiten wordt verzameld, wordt afdoende gezuiverd door middel van elektrochemische reactie (vuilwaterinstallatie).

Afvalscheiding

Zorgvuldig omgaan met grondstoffen en afvalstoffen heeft een duurzaam effect. Hergebruik van diverse materialen wordt gestimuleerd door een aantal producten zoals hout, klei, metaal en karton, gescheiden in te zamelen. De verschillende materialen worden zoveel mogelijk gescheiden aangeboden, hergebruikt en afgevoerd. Bedrijfsafval wordt met een pers geminimaliseerd in volume, evenals het papier en karton. Ook op de dependances zorgen we voor de mogelijkheid tot het scheiden van het afval. In 2016 heeft de Rietveld minder afval geproduceerd in 2015. Het afval wordt voor 100% gerecycled of hergebruikt.

Energie

In 2010 is de Gerrit Rietveld toegetreden tot het MJA3, dat gericht is op duurzame bedrijfsvoering door hogescholen. Het convenant MJA3 beoogt een afname van het energieverbruik met 2% per jaar, gemeten van 2005, resulterend in een reductie van 30% in 2020. In een EEP (Energie Efficiency Plan) worden energiebesparende maatregelen en de energiezorg beschreven. In het EEP van de Rietveld voor de periode 2013-2016 is een aantal verplichte maatregelen opgenomen om het energieverbruik verder terug te dringen en minimaal 8% te besparen.

In 2016 is de energiebesparing van 2% niet gerealiseerd. Dit is te wijten aan het koudere klimaat, het bouwen van een nieuwbouw en het voor eerst sinds jaren gebruiken van alle beschikbare m² op de kavel.

Desondanks heeft de Rietveld ruimschoots voldaan aan de 8% besparing over de gehele looptijd van het EEP. Daarnaast heeft de Rietveld zich verbonden aan een nieuwe convenant voor de periode 2017-2020 om opnieuw minimaal 8% energie te besparen.

RIE

In 2016 is het plan van aanpak uit de meest recente RIE verder bijgewerkt.

PAGA/PMO

Een speciaal ingestelde werkgroep heeft alle noodzakelijke voorbereidingen uitgevoerd om de uitrol in 2017 te laten plaatsvinden.

Gevaarlijke Stoffen

De werkgroep "gevaarlijke stoffen" heeft het plan van aanpak "veilig werken met gevaarlijke stoffen" uitgerold binnen de Academie. Alle aanwezige stoffen zijn in kaart gebracht en geregistreerd. De opslag van stoffen is bekeken en aangepast

conform de geldende regels. Er zijn regels uitgewerkt voor het werken met deze stoffen. De werkplaatsbeheerders zijn geïnformeerd en opgeleid om toe te zien op de juiste naleving.

Bedrijfshulpverlening

Het BHV team bestaat uit ongeveer 36 medewerkers, die jaarlijks een BHV-praktijkdag (herhaling) volgen. In 2016 is de training door Trigion Safety Opleidingen verzorgd. Zeven medewerkers (werkplaatsbeheerders) hebben tevens een EHBO- herhalingsdag gevolgd. Het BHV team wordt aangestuurd door drie ploegleiders en gecoördineerd door het hoofd BHV. In 2016 hebben twee leden de training "Beheerder BMI" (BrandMeldInstallatie) gevolgd.

Vluchtrouteplattegronden

De wijzigingen welke zijn voortgekomen uit de interne verbouwingen zijn verwerkt in het Veiligheidsplan. De bestaande vluchtrouteplattegronden zijn geüpdatet en vervangen.

Arbozorg

In 2016 zijn diverse bouwkundige en elektronische maatregelen getroffen om de veiligheid van medewerkers en studenten te vergroten.

Er zijn diverse ergonomische hulpmiddelen (muis, toetsenbord, beeldscherm, standaard) aangeschaft om een goede werkhouding tijdens kantoorwerk te ondersteunen.

Bijlagen

Bijlage 1 Overzicht landen van herkomst buitenlandse studenten bachelor- en masteropleidingen

Land van herkomst Europese studenten bachelor

	2016	2015	2014	2013	2012	2011
België	8	5	5	4	8	12
Bulgarije	2	4	3	5	7	6
Cyprus	2	1	1		1	
Denemarken	49	47	50	50	50	40
Duitsland	32	29	35	42	49	51
Estland	2	3	3	3	4	4
Finland	8	9	7	7	5	4
Frankrijk	80	64	43	50	42	34
Griekenland	12	16	13	9	7	7
Groot Brittannië	17	15	13	15	10	13
Hongarije	8	5	5	4	4	4
Ierland		1	1	2	2	1
IJsland	8	14	14	9	8	9
Italië	13	8	10	13	16	17
Kroatie	2	3	2	3		
Letland	3	4	2	1	3	4
Litouwen	9	11	12	18	19	21
Luxemburg						1
Noorwegen	3	2	5	6	10	12
Oostenrijk	4	4	4	5	7	7
Polen	16	19	12	11	13	17
Portugal	9	8	4	6	2	4
Roemenië		3	6	7	8	5
Slovenië		1	1	1		
Slowakije	5	5	5	2	3	2
Spanje	17	13	12	12	10	7
Tsjechië	1	2	1	1		3
Zweden	33	34	40	42	34	32
Zwitserland	11	15	15	17	18	17
Totaal	354	345	324	345	340	334

Land van herkomst niet-Europese studenten bachelor

	2016	2015	2014	2013	2012	2011
Albanië	1	1	1	1	1	
Argentinië		1	1		1	1
Armenië						1
Bhutan				1	1	1
Bosnië	1	1	1			
Brazilië	1	2	2	2	2	4
Burkina Faso			1	1	1	1
Canada	1	2	4	3	4	3
Chili	1					
China	16	12	10	8	7	4
Colombia	1	1				
Dominicaanse Rep.	1					
Ecuador	1	1			1	2
Georgië			1			
Guyana						
Indonesië			1	2	2	1
Iran	1	1	1	2	3	3
Israël	3	4	5	4	7	9
Japan	2	3	3	6	10	11
Kosovo	1	1	1			
Kroatië					4	5
Macedonië			1	2	2	3
Mexico	1	1				
Moldavië		1	1	1		1
Mozambique					1	1
Nepal		1		1	1	1
Nigeria			1	1	1	
Oekraïne	1	3	2	2	3	2
Onbekend	1		1			
Peru	2	2	2	1	1	1
Rusland	18	20	19	18	17	15
Singapore	2	2	1	1		
Suriname				3	3	4
Taiwan	2	4	3	4	2	3
Thailand			1	1		
Turkije	5	1	3	2	8	9
Verenigde Staten	7	4	1	4	6	9
Wit Rusland	2	1		1		1
Zuid-Afrika	1	1	1	1		1
Zuid Korea	23	17	11	19	24	23
Totaal	96	88	80	92	113	120

Land van herkomst buitenlandse studenten masteropleidingen

	2016	2015	2014	2013	2012	2011
Australie	2	2	1	1		
België	2	2		2	3	1
Brazilië	2		1	2	1	
Canada	1			1	1	
China	2	5	3		2	4
Colombia	1					
Denemarken	2	2	2	1	2	1
Duitsland	12	13	13	11	7	8
Egypte	1		1	1		
Estland			2	2	2	1
Finland	4	1		1	2	1
Frankrijk	14	16	11	7	6	3
Griekenland	4	4	2			
Groot Brittannië	9	7	8	7	4	
Hongarije	1	4	4	1	1	
Ierland	2	2	2	1		
India	1	1				
Iran	1	1	1	1	1	1
Israël			1	1	2	3
Italië	5	6	7	6	6	5
IJsland	2	3		2	2	2
Japan	3	1	1	2	3	4
Jordanie			1	1		
Kazachstan				1	1	
Kroatië	1		2	1		
Letland	2	2	1			
Litouwen	1	1	2	1	1	1
Luxemburg	1		1	1		
Mexico	2	1				
Noorwegen	3	4	1	1	2	
Oostenrijk	2	2	3	3	2	1
Polen		1	3	3	1	
Portugal	4	3	3	1		
Roemenie			2	2		
Rusland	2	3	2			
Servië			3	3		1
Singapore			1	1		
Slovenië		1	1			
Slowakije				1	1	
Spanje	4	3	3	4	3	2
Taiwan	2	2	1		1	1

Thailand					1	2
Tsjechië	2			1	1	
Turkije	3	2	3		1	
Verenigde Staten	4	5	6	1		1
Zuid Afrika					2	1
Zuid Korea	1					3
Zweden	1	2	4	5	4	
Zwitserland	5	4	2	1	2	2
Totaal	111	106	105	82	68	49

Bijlage 2   Lectoraat

Activiteiten leden Lectoraat

Making Things Public

Neves Alves, B., artikel, 'Relocations: The Idiot as a figure of Miscommunication' in PARSE#3: Repetitions and Reneges: Interpretation, iteration, and re- performance across the arts. <http://www.parsejournal.com/article/relocations-the-idiot-as-a-figure-of-miscommunication>

Andersen, K., lid Creative Industries Fund, e-culture committee, 2013 - 2026.

Andersen, K., workshop, NI Berlin testing session, Berlijn, 15 februari 2016.

Andersen, K., workshop en presentatie, CHI, San Jose, VS, mei 2016.

Andersen, K., workshop, UMAP Workshop on Surprise, Opposition, and Obstruction in Adaptive and Personalized Systems (SOAP), Halifax Canada, 16 juli 2016.

Andersen, K., presentatie AME's Digital Culture Speaker Series, april 2016.

Andersen, K., online Workshop, ADE playground, ADE, Compagnie Theater, Amsterdam, oktober 2016.

Andersen, K., hoofdstuk: Making Hypothetical Technologies, in *Intersecting Art and Technology in Practice: Techne/Technique/Technology*, Routledge, 2016.

Andersen, K., en Knees, P. Searching for Audio by Sketching Mental Images of Sound: A Brave New Idea for Audio Retrieval in Creative Music Production. In *Proceedings of the 2016 ACM on International Conference on Multimedia Retrieval* (pp. 95-102). ACM. [Refereed Conference], juni 2016.

Andersen, K., Torre, G. en Baldé, F., *The Hands: The Making of a Digital Musical Instrument*. *Computer Music Journal*, 40(2), pp. 22-34, 2016.

Andersen, K. en Knees, P., *The Dial: Exploring Computational Strangeness*. In *Proceedings of the 2016 CHI Conference Extended Abstracts on Human Factors in Computing Systems* (pp. 1352-1358). ACM. [Refereed Conference], mei 2016.

Andersen, K., Jenkins, T., Gaver, W., Odom, W., Pierce, J. and

Vallgård, A., Attending to Objects as Outcomes of Design Research. In Proceedings of the 2016 CHI Conference Extended Abstracts on Human Factors in Computing Systems (pp. 3423-3430). ACM. [Refereed Conference], mei 2016.

Andersen, K., Blythe, M., Clarke, R. and Wright, P., Anti-Solutionist Strategies: Seriously Silly Design Fiction. In Proceedings of the 2016 CHI Conference on Human Factors in Computing Systems (pp. 4968-4978). ACM. [Refereed Conference], mei 2016.

Doruff, S., lid van de Editorial Board, Journal of Artistic Research, 2016.

Doruff, S., Immediations Research Creation Project - Social Sciences and Humanities Research Council (SSRCH) Canadian funded international arts project, 2016.

Doruff, S., algemeen redacteur Brill/Rodopi serie over Artistic Research, 2016.

Doruff, S., deelname aan halfjaarlijkse JAR Editorial Meeting, Amsterdam, april 2016 en Helsinki, 15-17 oktober 2016.

Doruff, S., deelname aan cureren T/A/S evenement, mei 2016 en essay "Improvisational Necessity and its After Affects", OPEN! Online, september 2016.

Doruff, S., "Shall We Dance or May I Come In", ResCam Conference Keynote on 3rd cycle in the Arts, University of Toulouse, oktober 2016.

Doruff, S., deelname aan Europese conferenties over ontwikkelingen derde cyclus in artistic research practice, waaronder Society of Artistic Research (SAR) conference in Den Haag, april 2016, Mini symposium 3rd cycle bij DAS/AHK, mei 2016, Summer Academy for Artistic Research (SAAR), augustus 2016.

Doruff, S., respondent *Postwar: Art Between the Pacific and the Atlantic, 1945-1965* tentoonstelling, *Improvise Now!: The "Oxford Handbook of Critical Improvisation Studies"* symposium, Haus der Kunst, München, november 2016.

Dröge Wendel, Y., Heineken/KNAW Lezing, Witte de With, Rotterdam, 6 december 2016.

Dröge Wendel, Y., Heineken/KNAW Ceremonie, Beurs van Berlage, Amsterdam, 29 september 2016.

Dröge Wendel, Y., Amsterdam Art Week, 25-29 mei 2016.

Gabler, H., "Krise und Form", Seminar, Prof. dr. H. Draxler, Universität für angewandte Kunst Wien.

Gabler, H., "Die Mobilisierung der Bilder", Seminar, Prof. dr. H. Draxler, Universität für angewandte Kunst Wien.

Gabler, H., "Die Mobilisierung der Bilder", Vorlesungsreihe, Prof. dr. H. Draxler, Universität für angewandte Kunst Wien.

Gabler, H., "J.J. Rousseau und die Folgen für die Kunst", Seminar, Prof. dr. H. Draxler, Universität für angewandte Kunst Wien.

Guistina, C., della, 'you are variations, version 08, prototype 02', light+sound environment i.t.f.o. AIL book launch, ZHdK, Zürich, september 2016.

Guistina, C., della, lezing en publieke rehearsal 'you are variations, version 08, prototype 01', i.t.f.o. Klimagarten 2085, Old Bot. Garden, Zürich, september 2016.

Guistina, C., della, lezingenpresentatie 'you are variations', OPEN FIELDS conferentie @ RIXC Festival, Riga, oktober 2016.

Guistina, C., della, 'you are variations, version 08' (diverse studies), Curraint D'Ajer 2016, Nairs Center for Contemporary Art, Scuol-Nairs, november 2016.

Guistina, C., della, $\alpha\mu\alpha$, compositie voor cello, flute, theremin, electronica; AIDS monument by J. M. Othoniel, Amsterdam, december 2016.

Guistina, C., della, Artist in Residence Award, Nairs Center for Contemporary Art, Scuol-Nairs, november 2016.

Paulis, D., de, presentatie COGITO, Sensibilia 10, Museo Andersen, Rome, 2016.

Paulis, D., de, presentatie COGITO, Centre Recherches Interdisciplinaires (CRI), Parijs, 2016.

Paulis, D., de, presentatie COGITO, International Big History Conference, Universiteit van Amsterdam, 2016.

Paulis, D., de, presentatie COGITO, ASTRON, Dwingeloo, 2016

Paulis, D., de, presentatie COGITO, Doctoring the Evidence, Den Haag, 2016.

Paulis, D., de, presentatie COGITO, International Space Development Conference 2016, San Juan (Puerto Rico), 2016.

Paulis, D., de, presentatie COGITO, Center for Consciousness Studies, Tucson Arizona, 2016.

Paulis, D., de, presentatie COGITO, Academia Film Olomuc 51, Olomuc, 2016.

Paulis, D., de, presentatie COGITO, CONTACT, Cultures of the Imagination Conference, San Francisco California, 2016.

Paulis, D., de, presentatie COGITO, South Explorer Open Studio, Rotterdam, 2016.

Rijn, I., van, *8 + 8*, workshop / uitwisseling EESAB, Lorient en Amsterdam, januari en maart 2016.

Rijn, I., van, bijdragen Slow Writing Lab, Nederlands Letterenfonds, januari - december 2016.

Rijn, I., van, tekst visueel essay "Disorientation (I walk through the space that presents itself to me)", Probe 34, februari 2016.

Rijn, I., van, Writing Workshop, MaHKU, Utrecht Graduate School of Art and Design, februari 2016.

Rijn, I., van, workshop en lezing *Writing Wanderlines*, St Lucas University College of Art and Design, maart 2016.

Rijn, I., van, bijdrage *Taxidermy for Language Animals* by Tine Melzer, april en juni 2016.

Rijn, I., van, "De kunstcatalogus - geschiedenis en opkomst," *Metropolis M*, juni 2016.

Rijn, I., van, deelname panel "SMBA and Beyond," Stedelijk Museum Amsterdam, juni 2016.

Rijn, I., van, lezing Rijksakademie van beeldende kunsten, Alex Farrar, september 2016.

Rijn, I., van, lezing Bradwolff Projects, *Sehebenen* - Maartje Fliervoet, oktober 2016.

Rijn, I., van, recensie *In the Belly of the Whale*, Witte de With, R'dam, *Metropolis M*, oktober 2016.

Rijn, I., van, workshop Y Experimentals, Hochschule der Künste Bern, november 2016.

Snel, H., Vervolg workshop over eerstelijns zorg i.s.m. het Ben

Sajet centrum (onderzoekscentrum voor kwetsbare ouderen), december 2016.

Snel, H., presentatie Het verpleeghuis van de toekomst is een (t)huis, Fontys Expertisecentrum Gezondheidszorg en Technologie en de Universiteit van Maastricht, december 2016.

Snel, H., Coach 'Design for Humanity', over eenzaamheid onder ouderen, Dutch Design Week in Eindhoven, oktober 2016.

Snel, H., 'Panic design workshop' over eerstelijns zorg i.s.m. het Ben Sajet centrum (onderzoekscentrum voor kwetsbare ouderen), september 2016.

Snel, H., deelname VU Alzheimer dag, september 2016.

Snel, H., deelname paneldiscussie over de bouw en inrichting van dementiezorg, Deltaplan dementie, september 2016.

Snel, H., workshop voor zorgverzekeraars, Odensehuis Amsterdam, juni 2016.

Snel, H., ontwerpen voor de zintuigen, BNA-kring Rotterdam, mei 2016.

Snel, H., organisator workshop: architectuur en de zintuigen, Bildung Academie mei 2016.

Snel, H., deelname symposium opening Ben Sajet centrum, april 2016..

Snel, H., Jurylid voor het 'Grit project', Universiteit van Amsterdam, maart 2016.

Snel, H., workshop mobiliteit en de stad, Gerrit Rietveld Academie, januari 2016.

Snel, H., jurylid 'Kunststrategieën in de psychiatrie', Artist in Residence programma van het Van Abbemuseum en GGzE, Eindhoven, 2016.

Snel, H., lid 'denktank' Bildung Academie in samenwerking met de Universiteit van Amsterdam/Vrije Universiteit Amsterdam, interdisciplinair overleg met uiteenlopende onderwerpen van didactiek tot (financiële) duurzaamheid, 2016.

Tones, C., deelname aan symposium en publicaties voor *Creative villages*, Leytron, 2016.

Tones, C., publicatie *Participatory Hobbies in Experimental Practices*, Leiden: Brill publishing, 2016.

Kenniskring

Fliervoet, M., tentoonstelling *Sehebenen*, Bradwolff Projects, Amsterdam, 30 oktober-27 november 2016

Groenendijk, H., workshop en lezing, Y Institut, Gestaltung und Kunst HKB Hochschule der Künste Bern, 1 december 2016

Holleman, A. ism Gert Jan Kocken, website *Broken Thinker*, <http://www.brokenthinker.nl>, december 2016

Landman, J. lezing *The Knight's Move*, LAPS ism Stroom, De Nieuwe Anita, Amsterdam, 23 november 2016

Landman, J. ism Harris Blondman, tentoonstelling, Probe Project Space, <http://www.projectprobe.net/probe/37/9>, oktober 2016

Polak, E., lezing *Masters of Film*, Film Academie Amsterdam, 7 december 2016

Activiteiten Lector

Lezingen, conferenties en expertmeetings

16 maart: Presentatie, symposium over onderhoud kunst in de openbare ruimte, RCE, Apeldoorn.

22 april: Lezing en medeorganisatie, Symposium *Technology/Affect/Space #1: Mapping Affect Space*, De Balie Amsterdam.

27-29 mei: Deelname, *Creative Villages*, Sierre/Leytron, Zwitserland.

19 juni: Organisatie met SIR en CBK Rotterdam en presentatie, lezingendag over kunst in de openbare ruimte van Rotterdam, Het Nieuwe Instituut, Rotterdam.

6 september: Presentatie over artistic research, Opening academisch jaar Faculteit der Geesteswetenschappen, Universiteit van Amsterdam, Amsterdam.

14-16 oktober: Seminar *Creative Villages*, Leytron, Zwitserland.

7 december: Presentatie over onderzoek in de kunst, jaarlijkse netwerkdag van het Ministerie van OCW, Van Nellefabriek, Rotterdam.

14 december: Lezing *Het affect van effect*, Workshop
Pilotprojecten Kunst in opdracht, Antwerpen.

Publicaties

Boomgaard, J. (2016). Affected Guinea Pigs. In Tine Melzer,
Taxidermy for Language Animals, p. 440-443. Zürich: Rollo Press.

Boomgaard, J. (2016) Het leidende kunstwerk. *De Gids*, 2016/3, 22-
23.

Boomgaard, J. en Brom, R. (verschijnt begin 2017) *Being Public.
How Art Creates the Public*. Amsterdam: Valiz Publishers.

Boomgaard, J., Hurkmans, R. en Westerveld, J. (verschijnt begin
2017) *Flag of Compassion. A Paradox in Art and Society*.
Amsterdam: Valiz Publishers.

Overig

Coordinator Research Master Artistic Research, Universiteit van
Amsterdam

Theory tutor Fine Arts, Sandberg Institute

Lid Stuurgroep Promoveren in de Kunsten, NWO/Mondriaan Fonds

Lid Stuurgroep Pilotprojecten Kunst in opdracht, Team Vlaams
Bouwmeester

Lid Adviesraad Land Art Contemporary

Lid Beoordelingscommissie Smart Culture Kunst en Cultuur

Lid Oprichtingscommissie ARIASnl

Lid VAP/ENPAP netwerk, Internationale samenwerking op het gebied
van kunst en openbare ruimte

Lid Expert Panel Registration and evaluation of art and design
outcomes, ECOOM/VUB Brussel

Lid Bestuurscommissie Onderzoek (BCOZ) Vereniging Hogescholen

Bestuurslid Stichting Plume

Partner in ARC/JAR

Lid Adviesraad Museum Middelheim, Antwerpen

Lid Raad van Bestuur GET LOST Artroute

Co-promotor PhD onderzoek Remco Roes, Universiteit Hasselt, 22 februari 2016

Co-promotor PhD onderzoek Paula Albuquerque, Universiteit van Amsterdam/Gerrit Rietveld Academie, 14 januari 2016

Begeleiding promotie-onderzoek Janneke van Leeuwen (UCL Londen), Pauline O'Connell (UvA), Ilse van Rijn (UvA), Bert Taken (VU), Gregory Sholette (UvA)

Voorzitter commissie, Rietveld Scriptieprijs, juni 2016

Voorzitter NVAO accreditatiepanel BA-opleiding Performing Public Spaces, Fontys, Tilburg

Bijlage 3   Activiteiten en projecten masteropleidingen

Het Sandberg Instituut legt verbindingen met de praktijk door middel van een onderwijsprogramma, het initiëren van tentoonstellingen/projecten, samenwerken met partners en het uitbrengen van publicaties.

Guest programme - Critical Studies

Door het jaar heen vindt een maandelijks gastprogramma plaats, waarin invloedrijke internationale kunstenaars, theoretici, schrijvers en onderzoekers een seminar of workshop geven voor de studenten in onze afdeling en een lezing die openbaar toegankelijk is voor studenten van alle afdelingen van het Sandberg. De lezingen worden goed bezocht (gemiddeld 30-50 bezoekers) en zijn uitgegroeid tot een ontmoetingsplaats voor studenten van verschillende afdelingen. De gasten voor 2016: mediatheoreticus Geert Lovink, filosoof Samo Tomšič, kunsthistoricus Tom Holert, kunstenaar en schrijver Katrina Palmer, romanschrijver Mark von Schlegell, schrijver en uitgever Maria Fusco, Aaron Bastani & James Butler, curator Mohammad Salemy, filosoof Nina Power, schrijver en filosoof Fred Mote, kunstenaar Hito Steyerl en kunsttheoreticus Sven Lütticken.

Sandberg Forum - Designing Democracy

Het Sandberg Forum lezingen vinden plaats in de commandantswoning op het Marineterrein en zijn toegankelijk voor publiek. Sprekers in 2016: Beatrix Ruf, Birgitta Jónsdóttir (Icelandic Pirate Party)

Imagine Europe - In Search of New Narratives - XML/Designing Democracy

Onder inhoudelijke leiding van XML was Designing Democracy onderdeel van deze tentoonstelling in het Bozar te Brussel. Naast een aantal vooraanstaande kunstenaars en studios, waaronder Rem Koolhaas/OMA en Michelangelo Pistoletto, wierpen de studenten in hun individuele projecten licht op de mogelijke toekomst van Europa. Hiervoor ontving het tijdelijke programma Designing Democracy een subsidie van Ministerie van Buitenlandse Zaken .
Ambassade Brussel: Afdeling Politiek, Pers en Cultuur.

Sandberg@Mediafonds - Design

De afdeling organiseert jaarlijks, met ondersteuning van het Mediafonds, een masterclass, waarbij jonge ontwerpers gekoppeld worden aan vertegenwoordigers uit andere disciplines. In de vijftiende editie van de Sandberg@Mediafonds masterclass werden onder de noemer 'Unmapping EUropE' deelnemers uitgenodigd om met inzet van media en technologie de Europese grenzen, identiteit, nationaliteit en beeldcultuur te onderzoeken, bevragen en duiden. Acht interdisciplinaire teams van programmamakers, regisseurs, ontwerpers, programmeurs,

architecten en media kunstenaars hebben gedurende zes maanden gewerkt aan concepten voor nieuwe of experimentele mediavormen.

The Wandering School Macao/Milaan - DAD

Sinds september 2015 is er intensief samen gewerkt met Macao, een onafhankelijk centrum voor kunst, cultuur en onderzoek in Milan (IT). Tijdens de Salone del Mobile 2016 werd als resultaat het project The Wandering School gerealiseerd, waarbij de Dirty Art afdeling zes weken lang op locatie werkte en zich dagelijkse presenteerde.

The Village - Reinventing Daily Life

Men onderzocht de gezamenlijke habitat de Belastingdienst. De *Hoofdafdeling Bijzaken Belastingdienst* is opgericht, met als doel de kloof tussen burger en belastingdienst te verkleinen o.a. door zich te richten op de menselijke en emotionele aspecten rondom de Belastingdienst. De slotpresentatie was op de Engaged Art Fair in de Balie, Amsterdam. Er werd aandacht aan het project besteed door RTL Late Night. Zie <https://www.belastingdienst-bijzaken.nl/>

Material Anyways / Het Veem, Amsterdam - MAD

Groepstentoonstelling in het Veemtheater georganiseerd en gecureerd door de studenten, becommentarieerd door Barbara Visser.

Instant Composition, Extra City, Antwerpen, België - SIS

Onder leiding van Elise van Mourik (in samenwerking met Cécile Brousse & Margaux Amoros)

bracht SIS een werkperiode door bij Extra City die werd besloten met een publieke presentatie.

Projecten/activiteiten - algemeen:

Graduation show 2016

In 2016 werd de eindexamen tentoonstelling deels in het Burgerweeshuis, deels op verschillende locaties in de stad gehouden. In de evaluatie blijkt dat, ondanks de goed bezochte centrale tentoonstelling in het Burgerweeshuis, de afdelingshoofden voor de toekomstige presentaties opnieuw de voorkeur geven aan eigen specifieke locaties passend bij de inhoud van het programma.

Sandberg Series

Fine Arts coördineerde, in samenwerking met diverse Sandberg afdelingen, de Roode Bioscoop en NeverNeverland een goed bezochte lezingenserie. Sprekers zijn daarnaast vaak actief als gastdocent: CA Conrad, Mason Leaver-Yap, Nina Beier, Han Gyeol-Lie, Pauline Boudry, Sarah Trip Lucy Skaer, Keith Hennessy, Jesse Darling, James Bridle en Isla Leaver-Yap.

EYE on Art

Jaarlijks screening-/expositie programma waar (oud-) studenten van het Sandberg Instituut voor worden geselecteerd. Deelnemers Shristie Budhia (FA), Luc Windaus (FA), Yvan Cheng (CS), Nikola Knezevic (SMS). Curator: Judith Leysner.

English as a Medium - Nicoline van Harskamp

Als algemeen theorie aanbod is voor het collegejaar 2016-2017 English as a Medium gekozen, een avondschool voor studenten, docenten en andere staf van alle afdelingen van het Sandberg Instituut. De cursus richt zich op de ontwikkeling van de Engelse taal zoals die gebruikt wordt in het kunstonderwijs en als medium in de kunst- en vormgevingsproductie zelf. English as a Medium is zowel een formele cursus als deel van Nicoline van Harskamp's doorlopende project over de toekomst van het Engels als linktaal.

Transartists

Studenten en alumni kregen op basis van portfoliogesprekken advies over internationale residence mogelijkheden ism Transartists ism Rietveld Publiek/Sandberg Instituut.

Do Disturb!/Palais de Tokyo

Het Sandberg Instituut is samen met andere internationale kunstopleidingen (Central Saint Martins College of Art and Design, the Design Academy, Eindhoven Stockholm University of the Arts, geselecteerd een bijdrage te leveren aan het driedaagse evenement waarin de relatie tussen object en lichaam werd verkend. Curator: DAD alumna Laure Jaffuel.

The One Minutes

The One Minutes zijn korte video's van precies een minuut gemaakt door beeldend kunstenaars.

De stichting, voortgekomen uit het Sandberg Instituut, is een platform dat activiteiten en workshops initieert over de hele wereld, maar ook binnen het instituut. Meerdere studenten en alumni zijn als trainer ingezet voor internationale junior workshops. Op diverse afdelingen werden One Minutes workshops aangeboden. Er waren tentoonstellingen, screenings en lezingen over De Een Minuten. Voor de serie maandelijkse uitgaven van thematische video-magazines is telkens een andere curator gevraagd. Deze magazines worden verspreid, via abonnementen, onder internationale (semi) publieke instellingen.

Open Dag

Het instituut organiseerde in februari een Open Dag, met als doel nieuwe studenten aan te trekken en zich te presenteren aan genodigden. Alle afdelingen, lopende en aankomende tijdelijke programma's presenteerden zich door middel van kleine exposities en een programma. Een publicatie werd uitgebracht met achtergrondinformatie over alle afdelingen, tijdelijke

programma's en overige activiteiten. Er kwamen in totaal 600 bezoekers op af.

Overige samenwerkingspartners

Al Ma'mal/Jerusalem, Bureau Broedplaatsen, Butcher's Tears, Culturele Ambassade Lloyd Hotel, Drukkerij SSP, De Appel, De School, De Fabriek/Eindhoven, EYE on Art, Ellen de Bruijne Projects, Fons Welters Gallery, Gemeente Amsterdam (Gebiedsontwikkeling), Gemeente Utrecht, HNI, Het Veem, Instituut voor Beeld & Geluid, Jeanine Hofland, Juliette Jongma Gallery, Krux, Kunstverein, Gemeente Utrecht, The Lebanese academy of fine arts (ALBA), Lebanese American University/Byblos/Beirut, Looiersgracht60, Lost and Found, Marine Etablissement, Mediafonds, Mediamatic, Nederlands Instituut voor Beeld & Geluid, Nederlands Uitvaartmuseum Oude Kerk Amsterdam, PA///KT, PA-F (Fr), Rong Wrong, San Seriffe, Stedelijk Museum Amsterdam, Stichting Disarming Design from Palestine, Ramallah/Rotterdam, Rotterdamse Schouwburg, Royal College of Art (RCA), STEIM, Stichter van Doesburg, Stichting Science Park, TAAK, Tegenboschvanvreden, Trans Artists, Unicef, Universiteit van Utrecht, Vriend van Bavink, VU, WOW, Amsterdam.

Workshops/Masterclasses in samenwerking met externe partners:

IDFA

PAF

Side Room

WERKER Magazine

Hackers & Designers

NeverNeverland

Vrije Universiteit

Mediafonds

Artistic Research UvA

The One Minutes

LUSTlab

IAAP/Ramallah

Macoa (Milaan)

La Bolleur

Utrecht Science Park & Aardschap

Univerisität der Kunste (UdK) Berlijn

Dutch Art Institute Arnhem

De Appel

Curator speeddating ism curatoren van Foam, V2, Wow, Moti Museum, FRAME MAGAZINE / DROOG DESIGN, HNI, 4BIDGALLERY.

Publicaties

-De Verenigde Sandbergen, onregelmatig verschijnend magazine: #

77 Sandberg Instituut - Masters of Art and Design (open dag)

-Yearbook Design Department 2015-2016 (online)

- Jaarboek Studio for Immediate Spaces '15-16

-Annie Goodner: *LA.NL*, samengesteld door Annie Goodner, met bijdragen van Gianmaria Andreetta, Ivan Cheng, Becket Flannery,

Annie Goodner, Elizabeth Graham, Margaret Haines, Rosie Haward, Ghislaine Leung, Anna Reutinger, Rebecca Stephany. Gepresenteerd bij Butcher's Tears.

-Gianmaria Andreetta: *Naive Gossip Theory*, boek, essays en fictie, Amsterdam, gepresenteerd bij San Serriffe.

-Nolwenn Salaün: *For Every Move You Make*, zelfstandig gepubliceerd, gepresenteerd bij Butcher's Tears.

-Ivan Cheng: co-editor van publicatie *Co-ops / Coops / Coups*, publicatie met verzamelde teksten van de afdeling getiteld *The Rural Juror*.

-Ivan Cheng: *candide (laughing)*: een collectie interviews met Jesse Darling, Huw Lemmey, Nina Wakeford, Chris Kraus, Tom Clark, Mihnea Mircan.

-Stefanie Rau: co-editor van *Atlas of Media Thinking and Media Acting in Berlin* (met Kristin Moellering en Leon Strauch), uitgeven door UdK Verlag in samenwerking met transmediale - festival for art and digital culture.

Excursies:

- Introductie jaar Berlijn Biennale/diverse culturele instellingen (hele SI)

- Excursies naar het Nieuwe Instituut, Boijmans van Beuningen, Witte de With in Rotterdam.

- Documenta Athene

- Excursie Karlsruhe - ZKM expositie *Reset Modernity!*

- Excursie Brussel/Sarah van Lamsweerde en Wiels/Erik van Lieshout.

- *Hacking Habitat* in Utrecht.

- London, bezoek aan ontwerpers en instellingen.

- Antwerpen- Exhibition Game Changers + symposium

- Textielmuseum Tilburg

- Transmediale Berlijn, festival voor kunst en digital culture

- Excursie Beiroet

- Palestina, Disarming Palestina

- Brussel introductie Design

- Seoul, Zuid Korea, Open Set Dutch Design school

- Brussel van Meeting Points 8: Both Sides of the Curtain,

- Utrecht: Casco/ BAK Utrecht_Nicoline van Harskamp 'Englishes'.

- Amsterdam: Steim/Dansmakers/ San Serriffe/ Veem theater

- Sofia, Bulgarije, introductieweek voice

- Van Gogh Museum

- Rome

-India, kennismaking materialen en productieprocessen in Mumbai, Ahmedabad, Alang, Palitana en Morbi .

Bijlage 4 Leden medezeggenschapsraad

Samenstelling Medezeggenschapsraad

Voorzitter:

- Liesbeth Pallesen, Docent Basisjaar.

Ambtelijk secretaris:

- Martine Kuipers, Archiefbeheer

Leden Personeel

- Arthur Kempenaar / BK
- Carla Boomkens / docent vooropleiding en basisjaar / organisatie vakklas contact
- Bert Ekkels / Medewerker ICT
- Xandra de Jongh / theorie docent Designlab
- Paul Gangloff / Docent vooropleiding en Graphic Design
- Femke Dekker /coördinator Graphic Design Masters

Studenten-leden

- Niels Albers / Studio for Immediate Spaces (per september 2016)
- Jorik Galama / Beeld en Taal
- Simon Becks / BK (tot juli 2016)
- Luciënne Venner /VAV
- Els Cornelis / Dogtime (tot juli 2016)
- Teun Grondman, duo lidmaatschap met Meike Legêne / Beeld en Taal (per september 2016)
- Gemma Hermans / Keramiek (tot juli 2016)
- Boyan Montero / BK
- Rejane Salzman / Grafisch ontwerpen (tot maart 2016)
- Anna Leaderach / Dirty Art Department (per september 2016)